

मातृ मृत्यु निगरानी तथा प्रतिकार्य
२०७२

प्रश्नावली भर्ने निर्देशिका
मातृ मृत्यु मौखिक परीक्षण

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार स्वास्थ्य माहाशाखा
टेकु, काठमाडौं

मन्तव्य
महानिर्देशक

मन्तव्य
निर्देशक

विषय सूची

मातृ मृत्यु परीक्षणको लागि मौखिक प्रश्नावली भर्ने निर्देशिका

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा मातृ मृत्यु अनुपात समय अन्तरालसङ्गै घट्दै गएको देखिएता पनि यसको तह अझै उच्च भएको मानिन्छ। सन् १९९६ मा प्रति एक लाख जीवित जन्ममा ५३९ मातृ मृत्यु हुने गरेको देखिएकोमा सन् २००६ मा यो घटेर २८१ भएको नेपाल घरपरिवार स्वास्थ्य सर्वेक्षणले देखाएको छ। त्यसपछि त्यस्तो राष्ट्रियस्तरको सर्भेक्षण नभएता पनि सन् २००८ मा सम्पन्न भएको ८ जिल्लाको अध्ययनले २२९ र सन् २०११ को जनगणनाले ४७० मातृ मृत्यु अनुपात रहेको देखाएको छ। यसै गरी संयुक्त राष्ट्रसंघीय अन्तर्निर्काय अनुमान अनुसार सन् २०१५ मा २५८ देखाएको छ। यसरी हेर्दा यो विगतमा भन्दा घटेको देखिएतापनि संसारका अन्य मुलुकहरूसङ्ग तुलना गरी हेर्दा अत्यन्त उच्च रहेको देखिन्छ। हालका दशकमा यसको मापन गर्ने कुनै भरपर्दो आधार नभएको अवस्था समेत देखिएको छ। नेपालले सन् २०१४ मा मातृ मृत्यु अनुपातलाई १३४ मा झार्ने सहश्राव्दी विकास लक्ष्य राखेता पनि सो को यथोचित मापन हुन सकेको छैन।

नेपाल सरकारले सुरक्षित मातृत्व सेवा अर्न्तगत गर्भवती सेवा (Antenatal Care) प्रसूती सेवा (Delivery Care), सुत्केरी सेवा (Post Natal Care) तथा सुरक्षित गर्भपतन सेवाहरू प्रदान गर्दै ता पनि यी सेवाहरूले मात्र मातृ मृत्यु घटाउन सकिदैन भन्ने विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अध्ययनहरूले देखाएका छन्। त्यसैले मातृमृत्यु घटाउन यसको अनुगमनको भरपर्दो संयन्त्र तयार गरी हरेक मृत्युका कारणहरूको अध्ययन र विश्लेषण गरी विद्यमान कारणहरूको निदान गर्नुपर्ने देखिन्छ। अतः मातृ मृत्यु पश्चात घरपरिवारमै पुगी मृत्युको कारण र परिवेश पत्ता लगाउन मौखिक परीक्षणको व्यवस्था गरिएको छ।

यस परिप्रेक्षमा सुरक्षित मातृत्वको लागि महिलाहरूले विशेष गरेर गर्भास्थामा, सुत्केरी हुँदा र सुत्केरी भैसकेपछि पनि आपतकालीन सेवा लिनु पर्ने हुन सक्छ तर उनिहरूले आवश्यकता अनुसार यी सेवा लिने गरेका छन् कि छैनन् भन्ने जानकारी प्राप्त गर्न यो **मौखिक परीक्षण**को विकास गर्न लागिएको छ। यस परीक्षणबाट प्राप्त जानकारीका आधारमा नेपाल सरकारलाई सुरक्षित मातृत्व सेवाको विकास तथा सुदृढीकरण गर्न सहज हुनेछ। यस प्रकारको प्रणालीले नेपालमा बर्सेनी अकालमै मृत्यु हुने महिलाहरूलाई वचाउन समेत ठूलो योगदान पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१.२ मौखिक परीक्षण

मौखिक परीक्षण भनेको विरामीको मृत्यु हुनका लागि श्रृंखलाबद्धरूपमा घटेका घटना, परिस्थिति, संकेत तथा लक्षणहरू केलाइ मृत्युको प्रमुख कारण पत्ता लगाउन मृतकका नातेदार तथा आफन्तहरूसङ्ग गरिने प्रश्नावलीमा आधारित अन्तर्वाता हो। यसरी प्रश्नावली तथा अन्य सूचनाको आधारमा समुदायमा भएका मृत्युको प्रमुख कारणहरूको अनुमान गरिन्छ। अर्को अर्थमा भन्ने हो भने मौखिक परीक्षण भनेको यस्तो विधि हो जसबाट मृत्यु भएको व्यक्तिको स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचना संकलन गरी उसको मृत्युको कारण पत्ता लगाउनु हो।

मौखिक परीक्षण विधिको प्रमुख उद्देश्य भनेको समुदाय तथा जनसंख्या तहमा मृत्युका कारक तत्व पत्ता लगाउनु हो, विशेष गरी व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली तथा मृत्युको प्रमाणपत्र दिने प्रणाली कमजोर, अपूर्ण तथा बेठिक भएको, धेरैजसो व्यक्ति घरमा मृत्यु हुने वा स्वास्थ्य संस्थाको सम्पर्क नभइकन मृत्युहुने ठाँउमा प्रयोग गरिन्छ। स्तरीय मौखिक परीक्षणका औजारको रूपमा प्रश्नावली, मृत्युको कारणहरूको सूची अथवा मृत्युको कारणहरूको बर्गीकरण, रोग निदान गर्ने मापदण्डका आधार आदि प्रयोगमा ल्याइ मृत्युको कारण पत्ता लगाइन्छ। यसरी मृत्युको कारण पत्ता लगाउन या त विशेषज्ञ अथवा कम्प्यूटरमा आधारित प्रोग्राम उपयोगमा ल्याइन्छ। समग्रमा भन्नुपर्दा मौखिक परीक्षण दुई चरणमा सम्पन्न हुन्छ। प्रथम, अनुभवी अन्तर्वाताकारबाट मृतकका नातेदार अथवा आफन्तबाट मर्नुभन्दा अघिका विभिन्न परिस्थिति, अवस्था, लक्षण आदि प्रश्नावलीको माध्यमबाट सूचना संकलन गर्नु हो। द्वितीय, त्यसरी प्राप्त भएका सूचनाहरू फिजिसियनले समीक्षा गरी वा कम्प्यूटर सफ्टवेयरको माध्यमबाट रोगको अन्तर्राष्ट्रिय बर्गीकरणको आधारमा रोगको नाम तथा संकेत निर्धारण गर्नु हो।

१.३ मातृमृत्यु मौखिक परीक्षण

यसरी मौखिक परीक्षण विधिबाट जसरी समुदायमा भएका मृत्युहरूको कारणहरूको अनुमान गरिन्छ त्यसैगरी मातृ मृत्युको पनि यहि विधि प्रयोग गरि मृत्युको मुख्य कारक रोगलाई पहिचान गर्न सकिन्छ। यस विधिले चिकित्सा तथा चिकित्सा बाहिरका सूचनाहरू समेत प्रयोग गर्ने तथा परिवार र समुदायको समेत समावेश हुने भएकोले यसलाई एक व्यापक तथा विस्तृत विधिको रूपमा लिईन्छ जसले गर्दा यसबाट निकालिएका निष्कर्षहरू बास्तविकताको नजिक हुन्छ। यद्यपि मातृ मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि नातेदार तथा आफन्तले सम्झेर भनेका घटना, लक्षण तथा तथ्यहरू कहिलेकाँही अन्य वयस्कहरूको जस्तै मृत्युको कारणहरूको लक्षण हुने भएकोले कारण पत्ता लगाउन गाह्रो हुन्छ।

यसैगरी यस विधिबाट विभिन्न निश्चित रोगहरू कितान गर्नका लागि केहि पृथक लक्षणहरूको सूचि आवश्यकता पर्दछ र जसको अभावमा मृत्युको कारण निरक्यौल गर्न जटिल हुन्छ जस्तै अन्य वयस्कहरूको मृत्युको कारणहरू जस्तै फोक्सोको क्यान्सर, क्षयरोग, मधुमेह, विभिन्न प्रकारका कलेजोको रोगहरू आदि। त्यसकारण हालसम्मको अनुसन्धानको अनुभवले के सिकाएको छ भने मातृ मृत्युको मौखिक परीक्षण गर्दा प्रश्नावलीको अलावा घरपरिवारमा उपलब्ध भएका चिकित्सा संबन्धि डकुमेण्ट तथा सूचनाहरूको समेत सङ्कलन गर्नुपर्दछ जसले गर्दा मातृमृत्युको कारणको नजिक अनुमान गर्न सहज हुन्छ।

१.४ मातृमृत्यु मौखिक परीक्षणको महत्वपूर्ण पक्ष

मातृमृत्युको मौखिक परीक्षण गर्नुपूर्व विभिन्न कुराहरूमा ध्यान दिनुपर्दछ। जसलाई निम्नलिखित बुँदामा वर्णन गर्न सकिन्छ।

- स्तरीय सर्भे औजार जस्तै: फ्रि टेक्स्ट सारांश, संगठित प्रश्नावली विधिबाट जसरी समुदायमा भएका मृत्युहरूको कारणहरूको अनुमान गरिन्छ त्यसैगरी मातृ, घरपरिवारमा भएको चिकित्सा सम्बन्धि डकुमेण्ट तथा सूचनाको संकलन तथा रेकर्डिङ्ग,
- अन्तर्वाताकारको शैक्षिक योग्यता, अनुभव, तालिम तथा इमान्दारिता आदि

- ग) सही उत्तरदाताको चयन: मृतकको नातेदार तथा हेरचाहमा खटिएका आफन्तको उपलब्धता, शैक्षिक योग्यता, लिङ्ग, उमेर तथा अन्य साँस्कृतिक पक्षहरू
- घ) सम्झनाको अन्तराल: न्यूनतम तथा अधिकतम सम्झने अन्तराल,
- ङ) मृत्यूको कारण निर्धारण तथा रोगको अन्तर्राष्ट्रिय वर्गीकरणको संकेतिकरण, अनुभवि फिजिसियन/ दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको उपलब्धता, स्तरीय प्रोटोकलको आधारमा समिक्षा, कम्प्यूटर प्रोग्राम अल्गोरिदम, रोगको अन्तर्राष्ट्रिय वर्गीकरणको तालिका,
- च) औचित्यता अध्ययन आदि।

२. अन्तर्वाता लिदा प्रश्नकर्ताले ध्यान दिनु पर्ने प्रमुख बुँदाहरू

कुनैपनि कार्यक्रम तर्जुमा गर्नका लागि वास्तविक, सही तथा विश्वसनीय सूचनाहरूको आवश्यकता पर्दछ। यस अध्ययनमा हामीले मातृमृत्यु घटाउने उद्देश्यले सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम तर्जुमा गर्नका लागि आवश्यक पर्ने सूचनाहरू संकलन गर्दौं। यदि हामीले संकलन गरेका सूचनाहरू गलत अथवा शंकास्पद छन् वा हाम्रो गाँउघरको यथार्थ स्थिति भन्दा फरक छन् भने त्यस्ता सूचनाहरूको आधारमा हामीले तयार गर्ने सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमबाट मातृ मृत्यु घटाउने हाम्रो उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन।

यस प्रश्नावलीमा राखिएका सम्पूर्ण प्रश्नहरू ज्यादै महत्वपूर्ण छन् र प्रत्येक प्रश्नको आ-आफ्नै उद्देश्य र महत्व छ। अन्तर्वाता लिने व्यक्तिलाई कुन प्रश्नबाट के जानकारी लिन खोजिएको हो र प्रश्नहरू कसरी सोध्नु पर्दछ भन्ने सम्बन्धमा स्पष्ट हुनु अत्यावश्यक हुन्छ। अतः यस निर्देशिकामा ती सबै कुराहरू व्याख्या गरिएको छ। अन्तर्वाता लिने काम एक प्रकारको कला हो र संकलन गरिएका सूचनाहरूको तथ्यता र विश्वसनीयता प्रश्नकर्ताको व्यक्तिगत क्षमता र कौशलतामा भर पर्दछ। अतः सत्य तथ्य सूचना संकलन गर्नका लागि अन्तर्वाता लिने व्यक्तिले आफूमा त्यस किसिमको क्षमता तथा कौशलताको विकास गर्नु जरुरी हुन्छ।

प्रत्येक अन्तर्वाता एउटा नयाँ जानकारीको स्रोत हो, तसर्थ यसलाई रोचक र आनन्ददायी बनाउनु पर्दछ। अन्तर्वाता लिने कला अभ्यासका क्रममा निखारिँदै जान्छ। तर अन्तर्वाता लिनुका पनि केही आधारभूत सिद्धान्तहरू छन् जसलाई प्रत्येक सफल अन्तर्वाताकारले पालन गर्नुपर्दछ। निर्देशिकाको यस भागमा अन्तर्वाता दिने ब्यक्तिसङ्ग कसरी राम्रो सम्बन्ध बनाउने र सफल अन्तर्वाता कसरी लिने भन्ने बारेमा केही निर्देशन र सुझावहरू प्रस्तुत गरिएका छन्।

२.१ अन्तर्वाताको प्रारम्भ र औपचारिकतामा ध्यान दिनुहोस्

अन्तर्वाताका लागि उत्तरदातासँग समय मिलाईएको छ भने समयमै हामीहरू पुग्नुपर्दछ। समय नै मिलाईएको छैन भने पनि समयको विचार पुर्याएर जानुपर्दछ। खाना खाने समयमा, सुत्ने समय तथा व्यस्त रहने समयमा जानुहुँदैन। उत्तरदातासँग भेट हुँदा आफैले नमस्कार गर्नुपर्दछ। उत्तरदातालाई खुलेर कुरा गर्न सक्ने वातावरणको तयारी गराउनु नै सफल अन्तर्वाताकारको गुण हो। धेरै ठाउँमा स्थानीय बासिन्दाहरूले बाहिरबाट आउने मानिसहरूलाई शंकाको दृष्टिले हेर्ने गर्दछन्। त्यसैले फिल्डमा खटिदा कर्मचारीहरूले सर्वप्रथम उत्तरदाता/ घरपरिवार समक्ष आफ्नो परिचय, उद्देश्य/ प्रयोजन तथा तथ्याङ्कको महत्व आदि बारेमा राम्ररी सम्झाई बुझाई सकेपछि मात्र अन्तर्वाता लिन शुरु गर्नु पर्दछ। अन्तर्वाताकारले आफ्नो चालचलन एवं बानी व्यहोरा राम्रो छ भन्ने कुराको भान (आभास) उत्तरदातालाई दिलाउन सक्नु पर्दछ र सम्भव भए सम्म स्थानीय चालचलन, बोली (भाषा), रीतिरिवाज आदिलाई अँगाल्नु पर्दछ। यसका साथै उत्तरदाताले संकलित सूचनाको प्रयोग बारेमा जानकारी लिन चाहेमा त्यसको लागि पनि मार्ग दर्शक बन्नु पर्दछ।

२.२ उत्तरदातासङ्ग घनिष्ठ सम्बन्ध राख्नुहोस्

कुनैपनि मानिस आफूले राम्ररी नचिनेको अर्को ब्यक्तिसङ्ग आफ्नो कुरा अथवा विचार खुलस्त रूपमा भन्न हिचकिचाउँछ। अन्तर्वाता दिने ब्यक्तिले तपाईंलाई राम्ररी नचिनेको हुन सक्छ र तपाईंले सोधेका प्रश्नहरूको सही जवाफ नदिन सक्छ। त्यसकारण अन्तर्वाता लिन शुरु गरिहाल्नु भन्दा पहिले उत्तरदातासङ्ग आफू राम्ररी परिचित हुनुहोस्। उत्तरदाताकै बारे अथवा उनका छोरा छोरीको स्वास्थ्य, पढाई लेखाई आदि विषयमा सोधेर उनीसङ्ग बढी घनिष्ठ हुने कोशिस गर्नुहोस्। साथै आफू के कामले कहाँबाट आएको र सूचना सङ्कलन गर्नुको उद्देश्य के हो भन्ने स्पष्टसङ्ग जानकारी दिनुहोस् र उनीले तपाईंलाई ठूलो सहयोग गर्न सक्छन् र उनले दिएको जानकारीले मातृमृत्यु घटाउने काममा ठूलो सहयोग पुग्छ भन्ने विश्वास दिलाउनु होस्। त्यसपछि उनीलाई तपाईंले सोधेका प्रश्नहरूको जवाफ दिएर सहयोग गर्नका लागि विनम्रतापूर्वक अनुरोध गर्नुहोस्। उत्तरदाता अन्तर्वाताका लागि तयार भएपछि मात्र प्रश्न सोध्न शुरु गर्नुहोस्।

२.३ उत्तरदाताको अनुकूल समयमा अन्तर्वाता लिनुहोस्

तपाईं अन्तर्वाता लिन गएको समयमा उत्तरदातालाई घरको कामले अथवा अन्य कुनै कारणवश फुर्सद नहुन सक्छ। फुर्सद नहुँदा नहुँदै हतार हतारमा प्रश्नहरू सोध्न थाल्नु भयो भने उनीले प्रश्न नै नबुझिकनै जवाफ दिन सक्छन अथवा सहि जवाफ नदिएर जति सक्थो चाँडो अन्तर्वाता टुंग्याउने तिर लाम्न सक्छन् जसले गर्दा चाहे अनुसार यथार्थ सूचना हामीलाई प्राप्त नहुन सक्छ। त्यसकारण अन्तर्वाताको लागि उत्तरदातालाई फुर्सद छ/छैन, यदि छैन भने अर्को उपयुक्त समय कुन हुनसक्छ भन्ने बारे उनीसङ्ग सोधेर उनलाई अनुकूल हुने समयमा मात्र अन्तर्वाता लिनुहोस्।

२.४ गोपनीयता बारे उत्तरदातालाई आश्वस्त बनाउनुहोस्

उत्तरदाताको जवाफ बिल्कुलै गोप्य राखिने र अध्ययनका लागि मात्र प्रयोग गरिनेछ भन्ने सम्बन्धमा उनीलाई विश्वास दिलाउनु होस्। अन्यथा उत्तरदाताले जवाफ दिन हिचकिचाउने वा डराउन सक्छन् र हामीले यथार्थ जानकारी प्राप्त नगर्न पनि सक्छौं। साथै गोपनीयता कायम राख्नका लागि सकेसम्म अरु असम्बन्धित मानिसहरू भन्दा टाढा, उत्तरदाताको जवाफ अरु असम्बन्धित ब्यक्तिहरूले नसुन्ने एकान्त ठाँउमा बसेर अन्तर्वाता लिनुहोस्।

यदि उत्तरदाताले जवाफ दिन संकोच या हिचकिचाहट व्यक्त गरेमा अथवा यो तथ्याङ्क के का लागि प्रयोग गरिने हो भनेर सोधेमा उनलाई सङ्कलित तथ्याङ्क विवरण गोप्य रहन्छ, कुनै पनि नाम कतै पनि प्रयोग गरिने छैन र सबै विवरण, तथ्याङ्क एक ठाउँमा जम्मा पारी प्रतिवेदन तयार गर्ने काममा मात्र प्रयोग हुन्छ भन्ने कुरा विश्वास दिलाउनुहोस्। साथै कसैसङ्ग लिएको अन्तर्वाताको विवरण अरु कसैलाई भन्ने वा उत्तरदाताको अगाडी अरुवाट भरिएका प्रश्नावलीहरू सुपरिवेक्षक वा अरुलाई देखाउने आदि काम कहिल्यै गर्नुहुँदैन। यस्तो कहिल्यै गरिने छैन भन्ने विश्वास दिलाउनुहोस्।

२.५ आफूलाई सधै निष्पक्ष राख्नुहोस्

धेरै जसो मानिसहरू विनम्र हुन्छन् र तपाईं जस्तो चाहनुहुन्छ वा तपाईंलाई जस्तो मनपर्छ त्यस्तै जवाफ दिन्छन्। तर्सथ, अन्तर्वाताको क्रममा तपाईं पूर्णतया तटस्थ देखिनु अत्यन्त महत्त्वपूर्ण हुन्छ। तपाईंको हाउभाउले, इशाराले वा बोलीले उत्तरदातालाई सही वा गलत उत्तर दिँदछु भन्ने नपरोस्। उत्तरदाताले दिएको जवाफलाई सर्म्थन गर्ने वा नगर्ने जस्तो व्यवहार कहिले पनि देखाउनु हुँदैन।

उत्तरदाताले दिएको जवाफ तपाईंको विचारसङ्ग नमिल्न सक्छ। यदि उत्तरदाताले दिएको जवाफसङ्ग तपाईं सहमत हुनु भएन भन्ने उनीले थाहा पाए भने प्रश्नको जवाफ दिँदा बढी होशियारी अपनाउन सक्छन् र आफ्नो विचार जे भएपनि तपाईंको विचारसङ्ग मिल्ने गरी जवाफ दिने कोशिस गर्न सक्छन्। त्यसकारण उत्तरदाताको जवाफ प्रति आफ्नो कुनै प्रतिक्रिया नदेखाउनुहोस् र कहिले पनि आफू निष्पक्ष भएर प्रश्न सोध्नुहोस्।

प्रश्नहरू तटस्थ रहने गरी तयार गरिएका छन्। प्रश्नावलीले यो भन्दा त्यो उत्तर वा जवाफ राम्रो हुन्छ भनेर इङ्कित गरेको छैन। तर प्रश्नावलीको प्रश्न पूर्ण रूपमा सोधिएन भने यो तटस्थता नरहन सक्छ। यदि अन्तर्वाता दिने व्यक्तिले अस्पष्ट वा अर्थ नलामे जवाफ दिएमा प्रष्ट जवाफ प्राप्त गर्न तपाईंले फेरि सोध्नुपर्ने हुन्छ। उदाहरणका लागि:

- "यसलाई अझै प्रष्ट पारिदिनु हुन्छ कि?"
- "मैले राम्रोसङ्ग सुनिन, एकचोटि फेरि भनिदिनु हुन्छ कि?"
- "हतार गर्नु पर्दैन, एकछिन सोचेर जवाफ दिनु भए हुन्छ" आदि।

२.६ उत्तरदातालाई सम्मान गर्नुहोस्

तपाईंका उत्तरदाताहरू मध्ये कुनै अशिक्षित, साधारण गाउँले हुन सक्छन्, कुनै पढेलेखेका र बढी जान्ने हुन सक्छन्, कुनै सम्पन्न अथवा कुनै विपन्न परिवारको पनि हुन सक्छन्। जे भएतापनि सबै उत्तरदाताहरू तपाईंको लागि बराबर हुन। त्यसकारण तपाईंले कुनै पनि भेदभाव नगरी सबैलाई समान रूपले व्यवहार गर्नुहोस् र उचितकै आदर सम्मान दिनुहोस्।

२.७ उत्तरदाताले सोधेका कुराहरूको प्रष्टसङ्ग जवाफ दिनुहोस्

अन्तर्वाता दिन सहमत हुनु अघि उत्तरदाताले सर्वेक्षणको वारेमा वा सर्वेक्षणमा आफू कसरी परियो भन्ने वारेमा जानकारी लिन सक्नेछ। यस्ता प्रश्नको जवाफ राम्रोसङ्ग सोझो प्रकारले हँसिलो मुद्रामा दिनुपर्दछ। उत्तरदाताले अन्तर्वाता दिन लामो समयवारे सोध्न सक्छन्। यदि कति समय लाग्छ भनेर कसैले प्रश्न सोध्छ भने अनुमानित लामो समय बताई दिनुहोस्। यदि अन्तर्वाता दिने व्यक्ति अहिले तयार छैनन् भने उनलाई आफू अर्को अनुकूल समयमा आउनसक्ने कुराको जानकारी दिनुहोस्।

२.८ प्रश्नहरू स्पष्ट बुझिने गरी सोध्नुहोस्

यस प्रश्नावलीमा सोधिएका प्रश्नहरू सकेसम्म सरल भाषामा सजिलैसङ्ग बुझिने गरी लेख्ने प्रयास गरिएको छ। त्यसकारण प्रश्न गर्दा प्रश्नावलीमा जे लेखिएको छ त्यसैलाई "प्रश्न सोध्ने" तरीकाबाट पढ्नुहोस्। प्रश्न सोध्दा विस्तारै उत्तरदाताले बुझ्ने गरी पढ्नुहोस्। तपाईंले सोधेको प्रश्न उत्तरदाताले बुझेको छ वा छैन भन्ने यकीन गर्न कहिले पनि उत्तरदाताको अनुहारमा हेरेर प्रश्न सोध्नुहोस्। प्रश्नावलीमा रहेको शब्दावली हेरफेर गर्नु हुँदैन। यदि उत्तरदाताले प्रश्न बुझेन भने विस्तारै प्रष्ट बुझिने गरी फेरि सोध्नु पर्छ। यदि यसो गर्दा पनि प्रश्न बुझिएन भने तपाईंले कुनै कुनै शब्द बदल्न सक्नुहुन्छ तर यसो गर्दा प्रश्नमा रहेको निहित अर्थमा कुनै परिवर्तन आउन दिनु हुँदैन। उपयुक्त जवाफ प्राप्त गर्न अत्यावश्यक जानकारी मात्र उत्तरदातालाई प्रदान गर्नु पर्छ।

२.९ स्किप अनुसार प्रश्न सोध्नुहोस्

प्रश्नावलीमा सबै प्रश्नहरू क्रमबद्ध गरी राखिएको छ। त्यसकारण क्रमैसङ्ग प्रश्नहरू सोध्दै जानुपर्छ। तर कुनै कुनै प्रश्नहरूको "जवाफ" को आधारमा अर्को कुन प्रश्न सोध्ने भन्ने यकीन गर्नु पर्ने हुन्छ। यसका लागि प्रश्नको जवाफ टिपीसकेपछि संगैको "मा जाने" भन्ने महल हेर्नुहोस् र जवाफको आधारमा अब अर्को कुन प्रश्न सोध्ने भन्ने यकीन गर्नुहोस्।

२.१० उत्तरदातालाई प्रश्नको उत्तर संकेत नगर्नुहोस्

यस प्रश्नावलीमा सोधिएका प्रश्नहरूको प्राय सबै सम्भाव्य उत्तरहरू प्रश्न संगै राखिएका छन् र उत्तरदाताको जवाफको आधारमा कुनै एक उत्तरमा गोलो लगाउनु पर्छ। तर प्रश्न सोध्दा उत्तरदाताको जवाफलाई प्रभाव पर्ने गरी प्रश्न गर्नुहुँदैन। उदाहरणको लागि: "तपाईंको गाँउघरमा कसैले गर्भपतन गराएको त तपाईंलाई थाहा छैन होला? यदि यसरी प्रश्न सोध्नु भयो भने उत्तरदातालाई गर्भपतन गराएको थाहा भएपनि "अहँ, थाहा छैन" भन्ने जवाफ दिन सक्छन्।

२.११ अन्तर्वाता दिन अनिच्छुक र असजिलो मान्नेहरूलाई मनाउनुहोस्

कहिलेकाँही कुनै उत्तरदाताले जे सोधे पनि "मलाई थाहा छैन" भन्न सक्छ; असान्दर्भिक जवाफ दिन सक्छ वा अन्तर्वाता प्रति रुचि नभएको प्रदर्शन गर्न सक्छ वा पहिले दिएको जवाफको विपरीत हुने गरी जवाफ दिन सक्छन्। यस्तो अवस्थामा तपाईंले कुराकानीद्वारा उसलाई अन्तर्वाता दिन अभिप्रेरित गर्नुपर्छ। उदाहरणको लागि, यदि तपाईंलाई कुनै महिला र पुरुष अन्तर्वाता दिन लजाउने वा डराउने जस्तो लाग्यो भने अन्तर्वाता लिनु अघि अरु नै कुराकानी गरेर उनलाई अन्तर्वाता दिन प्रेरित गर्न सकिन्छ। यस्ता कुराकानी त्यहाँको गाउँ, वस्ती, मौसम, दैनिक कामकाज आदिको वारेमा गर्न सकिन्छ।

यदि कुनै उत्तरदाताले असान्दर्भिक र लम्बाचौडा जवाफ दिन थाले भने उनलाई तत्काल टाडै नरोक्नुहोस् वरु उनले भनेका कुरा सुन्नुहोस् र विस्तारै उनलाई सोधेको प्रश्नतिर उन्मुख गराउनुहोस्। अन्तर्वाता अवधिभर एउटा सुखद र सौहार्दपूर्ण वातावरण कायम भएको हुनुपर्छ। यस्तो वातावरण तवमात्र सम्भव हुन्छ जव उत्तरदाताले प्रश्नकर्तालाई एउटा मित्रवत् सहानुभूति राख्ने र विश्वासिलो व्यक्तिको रूपमा पाउँछ। यति भएमा मात्र अन्तर्वाता दिने व्यक्तिले निर्धक्कसङ्ग आफूलाई लागेका कुरा भन्न सक्छ। यसमा एउटा मुख्य समस्या अन्तर्वाता लिने स्थानको परिसरकै किनभने अन्तर्वाता भइरहदा अरु व्यक्तिको उपस्थिति हुनु हुँदैन। अरु व्यक्ति आएर "डिस्ट्रू" नगर्ने स्थलको चयन हुन सकेमा अन्तर्वाता सफल हुनसक्छ।

यदि उत्तरदाता जवाफ दिन अनिच्छुक छन् भने, उनको यस अनिच्छालाई हटाउने प्रयास गर्नुहोस्। यसको लागि यस्तै प्रश्नहरू देशका विभिन्न भागमा विभिन्न मानिसहरूलाई सोधिएको छ र यस अन्तर्वाताको नतीजालाई अरु नतीजासङ्ग मिलाएर तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण गरिने कुरा बताउनुहोस्। यदि प्रयासका वावजूद पनि अन्तर्वाता दिन नमानेमा प्रश्नावलीमा 'अन्तर्वाता दिन नचाहेको' भन्ने उल्लेख गर्नुपर्छ। स्मरणीय छ कसैलाई पनि अन्तर्वाता दिन वाध्य गर्न मिल्दैन।

२.१२ उत्तरदाताको वारेमा कुनै पूर्व धारणा नराख्नुस्

प्रश्नावली भर्दा उत्तरदाताले जवाफ दिएको परिधि भन्दा बाहिर जानु हुँदैन, अर्थात् सकेसम्म उत्तरदाताको भनाइलाई आफ्नो अर्थ नलगाई लेख्ने गर्नु पर्दछ। उत्तरदाताको योग्यता र ज्ञानको वारेमा कुनै पूर्व धारणा राख्नु हुँदैन। अन्तर्वाताकारले उत्तरदातासँग प्रश्न गर्दा दिएको जवाफ प्रति कुनै पनि प्रकारको पूर्व धारणा नराखी जे भनिएको छ सोही लेख्नुपर्दछ। आफैले कुनै पनि प्रकारको उत्तर अनुमान गरी लेख्नु हुँदैन। उदाहरणको लागि, ग्रामीण क्षेत्रका अशिक्षित मानिसहरू स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य संस्था तथा उपचार विधिका बारेमा केही पनि जान्दैनन् भन्ने सोचाई नराख्नुहोस्। त्यसकारण अन्तरवाता लिँदा पहिलेका कुराहरूलाई आधार मानी वा अनुभव छ भन्ने भ्रमा उत्तरहरूको अनुमान कहिल्यै पनि गर्नु हुँदैन। किनभने समयको अन्तरालमा मानिसका इच्छा, चाहाना, मूल्य तथा मान्यता र विकासको क्रममा आएका परिवर्तन आदि सबै कुराहरूले अनुसन्धानको उद्देश्यलाई नै प्रभाव पारिरहेको हुन्छ। यसै कहेकाले पनि कुनै पनि प्रश्नहरूको उत्तर अनुमानको भ्रमा लेख्नु हुँदैन।

२.१३ अन्तर्वाता सम्पन्न गर्न कहिल्यै हतार नगर्नुहोस्

प्रश्नहरू विस्तारै सोध्नुपर्छ ता कि जवाफ दिने व्यक्तिले राम्रोसङ्ग बुझेर मात्र जवाफ दिन सकोस्। एउटा प्रश्न सोधेपछि जवाफ प्राप्त गर्न केही वेर पर्खनुपर्ने हुन सक्छ। यदि अन्तर्वाता दिने व्यक्तिलाई तपाईं हतारमा हुनुहुन्छ भन्ने लागेमा वा तपाईंले प्रश्नको जवाफ दिन पर्याप्त समय दिएको छैन भन्ने लागेमा मलाई थाहा छैन भन्ने किसिमको र गलत जवाफ पाउने सम्भावना बढी रहन्छ। यदि तपाईंलाई अन्तर्वाता दिने व्यक्तिले नसोचिकन जथाभावी जवाफ दिइरहेको छ भन्ने लागेमा यसमा हतार गर्नु पर्दैन; तपाईंको उत्तर वा जवाफ धेरै महत्वपूर्ण छ, तसर्थ विस्तारै सोचेर मात्र जवाफ दिनुहोस् भन्नु पर्छ।

२.१४ अन्तर्वाताको भाषा

अन्तर्वाता लिने स्थानमा तपाईं पुग्न भएपछि तपाईंले गर्ने पहिलो काम त्यहाँ बोलिने भाषाको निक्कै गर्नु हो। तपाईंहरू स्थानीय व्यक्ति भएको हुनाले उत्तरदाताहरूले तपाईंको भाषा नबुझ्ने सम्भावना अत्यन्त कम हुन्छ। यदि भाषा नमिल्ने उत्तरदाता परेमा दुवै थरी (प्रश्नकर्ता र उत्तरदाता) ले बुझ्ने अर्को दोश्रो भाषामा अन्तर्वाता लिनु पर्छ। तालीमको दौरानमा हामी स्थानीय भाषाहरूमा अन्तर्वाता लिने अभ्यास गर्नेछौं। तथापी, प्रश्नावलीको शब्द-वनौटलाई स्थानीय बोलिचालीको भाषा (लवज) मा बदल्नु पर्ने बेला पनि आउन सक्छ। प्रश्नावलीको शब्द-वनौट बदल्दा वा प्रश्नलाई अर्को भाषामा वर्णन गर्दा प्रश्नको माने र आशय जस्ताको त्यस्तै राख्नु (नबदल्नु) अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ।

२.१५ उत्तरदातालाई प्रश्नको जवाफ यस्तो होला भनेर कहिल्यै सुझाव नदिनुहोस्

यदि उत्तरदाताको जवाफ प्रश्नसङ्ग सान्दर्भिक छैन भने तपाईंले कदापि "तपाईंले यस्तो भन्नु भएको होला, होइन?" भनेर आफ्नो विचार नराख्नुहोस्। धेरै जसो उत्तरदाताहरू उनीहरूले दिएको जवाफको तपाईंले लगाउने अर्थ प्रति सहमत हुन पुग्छन्; जब कि उनीहरूले भन्न खोजेको अर्थ फरक हुन सक्छ। तपाईंले उनीहरूलाई जवाफ दिनेतर्फ अभिप्रेरित गर्नुपर्छ, आफै जवाफ बनाएर दिनुहुँदैन। तपाईंले प्रश्नावलीमा रहेका साङ्केतिक उत्तरहरू भन्नु हुँदैन। उत्तरदातालाई जवाफ दिन अटेरो परेको वेलामा समेत साङ्केतिक उत्तर नभन्नुहोस्।

२.१६ अन्तर्वाता समापन गर्नुअघि प्रश्नावली पूर्ण रूपमा भरेको छ/छैन यकीन गर्नुहोस्

उत्तरदातासँग अन्तरवाता लिइसकेपछि अन्तरवाताको समापन कसरी गर्ने भन्ने कुरा एउटा महत्वपूर्ण चरण हो। त्यसकारण अन्तर्वाता पूरा भएपछि एक पटक प्रश्नावलीको शुरु देखि अन्त्य सम्म सरसरती हेर्नुहोस् र सोध्नु पर्ने कुनै प्रश्न छुटेको छ कियकीन ? गर्नुहोस्। यदि छुटेको छ भने तत्कालै सोध्नुहोस्। अन्तर्वाताको समापन सौहार्दपूर्ण एवं मित्रतापूर्ण वातावरणमा हुनुपर्छ। यसरी समाप्त गरिएको अन्तरवाताको प्रभाव अन्तरवाताकार केही अरु सूचनाको लागि फेरि आउन सक्दछ भन्ने हुन्छ। अन्तर्वातामा सहभागी सबैले व्यक्तिगत विवरण र अमूल्य समय दिएर गुन (सहयोग) लगाउनु भएको हुन्छ। उनीहरूको त्यस्तो सहयोगलाई आफूले महशुस गरी अत्यन्त खुशी भएको कुरा व्यक्त गर्नुहोस्। अन्त्यमा परिवारले गरेको सहयोगका लागि धन्यवाद दिनुहोस् र फेरि भेट्ने आशा राखेर र शिष्टतापूर्वक विदा लिनुहोस्।

३. प्रश्नावली सम्बन्धी जानकारी

यस सर्भिलेन्सको लागि आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गर्न तपाईंले हरेक प्रश्नहरू कसरी सोध्नु पर्छ, त्यस प्रश्नबाट कस्तो जानकारी हासिल गर्न खोजिएको हो र अन्तर्वाताको क्रममा आई पर्ने समस्याहरू कसरी समाधान गर्ने आदि कुराहरू अवश्य जानेको हुनुपर्छ। साथै, उत्तरदाताले दिएको जवाफ प्रश्नावलीमा ठीक तरीकासङ्ग कसरी लेख्ने र प्रश्नावलीमा रहेका विशेष निर्देशनहरू कसरी पालना गर्ने भन्ने वारे जानकारी हासिल भएकै हुनुपर्छ। निर्देशिकाको यस भागमा तपाईंलाई यस सर्भिलेन्सको प्रश्नावलीसङ्ग परिचित गराइने छ।

३.१ प्रश्न सोध्ने तरीका

प्रश्नावलीमा जसरी लेखिएको छ त्यसरी नै प्रश्न सोध्ने कुरा एकदमै महत्वपूर्ण छ। प्रश्न सोध्दा विस्तारै तर प्रष्टसङ्ग सोध्नुहोस् ता कि उत्तरदातालाई प्रश्न सुन्न र बुझ्न कुनै अटेरो वा गाह्रो नहोस्। कहिलेकाहीं तपाईंले प्रश्न दोहोर्याएर पनि सोध्नु पर्ने हुन्छ ता कि उत्तरदाताले प्रश्न बुझेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित होस्। यसरी दोहोर्याउँदा प्रश्न बदलिनु हुँदैन, पहिले जसरी सोधिएको छ वा प्रश्नावलीमा जसरी लेखिएको छ त्यसरी नै सोधिनु पर्दछ।

यदि कुनै प्रश्न दोहोर्याएर सोध्दा पनि उत्तरदाताले बुझ्न सकेनन् भने तपाईंले उनले बुझ्ने गरी प्रश्न सोध्नुपर्छ। यसरी प्रश्न सोध्दा केही शब्द परिवर्तन गर्न सकिन्छ तर प्रश्नको अर्थ कदापि बदल्न पाइदैन। यदाकदा तपाईंले अतिरिक्त प्रश्नहरू सोध्नुपर्ने हुन्छ र यसबाट पूर्ण जवाफ प्राप्त गर्न सकिन्छ। तर यसो गर्दा तपाईंले सोधेका थप प्रश्नहरू तटस्थ हुनुपर्ने कुरामा ध्यान दिनुपर्छ र उत्तरदातालाई कुनै पनि हालतमा सम्भाव्य उत्तर बताउनु वा संकेत गर्नुहुँदैन।

३.२ उत्तर लेखने तरीका

प्रश्नकर्ताले उत्तरहरू लेख्दा नीलो मसी भएको कलमले लेख्नुपर्छ। सुपरिवेक्षकले आफ्नो काममा रातो मसीको प्रयोग गर्नेछन्। प्रश्नावली भर्दा पेन्सिलको प्रयोग कहिल्यै नगर्नुहोस्। यस अध्ययनको प्रश्नावलीमा विभिन्न किसिमका प्रश्नहरू छन् जुन यस प्रकार छन्:

(क) पूर्व संकेत उत्तर भएका प्रश्नहरू

केही प्रश्नहरूको उत्तरदाताबाट प्राप्त हुन सक्ने जवाफ अनुमान गर्न सकिन्छ। यस्ता प्रश्नका सम्भाव्य जवाफहरू प्रश्नावलीमा दिइएका छन्। उत्तरदाताको जवाफ लेख्न तपाईंले उत्तरदाताले दिएको उत्तरको मिल्दो नम्बर (संकेत) मा गोलो लगाउनु पर्छ। यसरी गोलो लगाउँदा एउटा गोलो चिन्हले एउटा संकेतलाई मात्र गोलो गरेको (घेरेको) हुनु पर्दछ। प्रश्नावलीमा सम्भावित उत्तरहरूको संकेत अङ्क सबै नेपालीमा दिइएको छ। तपाईंले जहाँ जहाँ अङ्क लेख्नुपर्ने हुन्छ त्यहाँ नेपालीमा लेख्नुहोस्।

उदाहरण

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण	मा जाने
	उहाँ (मृतक) को तपाईं (उत्तरदाता) संगको नाता, सम्बन्ध के छ?	आमा/बाबु १ छोरा/छोरी २ परिवारको अन्य सदस्य ३ साथि ४ सेवा प्रदायक ५ अन्य सरकारी कर्मचारी ६ अन्य (खुलाउने) ७	

कहिलेकाहीं पूर्व सांकेतिक जवाफहरूमा "अन्य" भन्ने श्रेणी पनि राखिएको हुन्छ। उत्तरदाताको जवाफ पूर्व सांकेतिक उत्तरहरू भन्दा फरक आएमा "अन्य" को संकेतमा गोलो लगाउनु पर्छ। "अन्य" को संकेतमा गोलो लगाउनु अघि, तपाईंले यो निश्चित गर्नुपर्छ कि उत्तरदाताले दिएको जवाफ त्यहाँ दिइएका पूर्व सांकेतिक जवाफहरू भन्दा फरक छ। यसरी कुनै प्रश्नको जवाफमा संकेतमा "अन्य" चिन्ह लगाइयो भने त्यसको लागि छुट्याइएको स्थानमा उत्तरदाताले दिएको जवाफ लेख्नुपर्छ। यदि बढी स्थान चाहिन्छ भने पृष्ठको छेउछाउ वा अन्तमा लेख्नुपर्छ र ".....मा हेर्नुहोस्" भनेर "नोट" लेख्नुपर्छ।

(ख) बहु उत्तर आउने प्रश्नहरू

कुनै कुनै प्रश्नहरूमा एक भन्दा बढी जवाफहरू आउन सक्ने हुन्छ। तपाईंले उत्तरदाताले दिएका सबै उत्तरहरूको संकेतमा गोलो लगाउनुपर्छ। प्रश्नावलीमा जुन जुन प्रश्नमा बहु उत्तर आउन सम्भावना हुन्छ ती प्रश्नसङ्ग "बहु उत्तर सम्भव छ" लेखिएको हुन्छ। यस्तो लेखिएको प्रश्नमा मात्र बहु उत्तर लिनुहोस् वा एक भन्दा बढी उत्तरका संकेत अङ्कमा गोलो लगाउनुहोस्। बहुउत्तर सम्भव छ भन्ने नलेखिएका कुनै पनि प्रश्नमा बहुउत्तर आउनु हुँदैन। बहुउत्तर आउने प्रश्नमा उत्तरदाताले जवाफ दिइसके पछि यी बाहेक अरु पनि केही छ की भनी सोध्नुहोस्।

उदाहरण

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण	मा जाने
	त्यहाँ उहाँलाई कसले जाच्नु भएको थियो? (बहु उत्तर सम्भव छ।)	सुडेनी १ महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका २ अ स्टाफ नर्स/मी.न ३ सहायक स्वास्थ्य कार्यकर्ता ४ हे.व.हे.अ.सि./अ. ५ डाक्टर ६ अन्य ७ खुलाउने थाहा छैन ८	

(ग) पूर्व संकेत नगरिएका जवाफहरू लेख्नु पर्ने प्रश्नहरू

कुनै अवस्थामा उत्तरदाताले दिएको जवाफ उनकै शब्दमा लेख्ने पर्ने हुन्छ। यस्तो प्रश्नमा उत्तर जसरी दिइएको छ त्यसरी नै लेख्ने कोशिश गर्नुपर्दछ। यदि कुनै लामो उत्तरलाई छोट्याएर लेख्नुपर्थ्यो भने त्यस उत्तरको वास्तविक अर्थ नविग्रने कुरामा विशेष ध्यान पुर्याउनु पर्छ। आवश्यक परेमा प्रश्नावलीको पृष्ठको छेउ वा पुछारमा "नोट" लेखेर बर्णन गर्न सकिन्छ।

उदाहरण

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण	मा जाने
---------	-----------	------------------	---------

तपाईंको विचारमा वहाँलाई कसरी बचाउन सकिन्थ्यो?	

(घ) दिइएको बाकसमा नम्बर (अङ्क) वा मिति भर्नुपर्ने प्रश्नहरू

कुनै कुनै प्रश्नहरूको लागि दिइएको बाकस (हरू) मा तपाईंले नम्बर (अङ्क) वा मिति लेख्नु पर्ने हुन्छ ।

जहाँ जवाफ लेख्न उपलब्ध गराइएको बाकसहरू भन्दा थोरै संख्याको अङ्कहरू भएको जवाफ आउँछ, यस्तो जवाफलाई पछाडिको बाकसमा लेखेर अगाडिको बाँकी बाकसहरूमा शून्य |०| लेख्नुपर्छ । उदाहरणको लागि: यदि कुनै प्रश्नको जवाफ नौ (९) आयो, तर उक्त जवाफ लेख्न उपलब्ध कोष्ठहरू दुइवटा छन् भने बाकसमा |०|९| लेख्नुपर्छ। यदि तीनवटा बाकसहरू छन् भने बाकसमा |०|०|९| लेख्नु पर्दछ।

उदाहरण

यदि उत्तरदाताले मृत्यु भएकी महिलालाई ३ घण्टा अघि भेटेको भन्ने जवाफ आएमा बाकसमा |०|३| लेख्नुहोस् र त्यसपछिको संकेत अङ्क मा "१" गोलो लगाउनुहोस् ।

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण			मा जाने
	(नाम) को मृत्यु हुनुभन्दा कति समय अघि तपाईंले उहाँलाई भेट्नु भएको थियो (हाम्रा जवाफ आएमा दिनमा सोधेर लेख्नुहोस्।)	घण्टा अघि -----	०	३	१
		दिन अघि -----			२

(ङ) छाँटनी गर्नुपर्ने प्रश्नहरू

प्रश्नावलीको उचित प्रवाहको लागि तपाईंले कहिलेकाँही उत्तरदाताले पहिले सोधिएको प्रश्नमा दिएको जवाफ रुजु वा चेक गर्नुपर्ने हुन्छ। यस्तो व्यवस्था उत्तरदातालाई असान्दर्भिक लाग्ने खालका प्रश्न सोध्नबाट बच्नको लागि गरिन्छ। यस्ता प्रश्नहरूमा अधिल्ला प्रश्नका जवाफ चेक गर्न भनिएको हुन्छ। आफ्नो स्मरण शक्तिमा मात्रै भर नपर्नुहोस्। उत्तरदातालाई एउटै प्रश्न दोश्रो पटक सोध्न वा सोध्न नपर्ने प्रश्न सोध्न आवश्यक छैन। अधिका प्रश्नहरू चेक गरेर "मा जाने" निर्देशनको अनुसरण गर्दै जानु पर्दछ।

(च) सिधै अर्को प्रश्नमा जानुपर्ने प्रश्नहरू

प्रश्नावलीको विभिन्न ठाउँमा भएका "सिधै अर्को प्रश्नमा जाने" सम्बन्धि निर्देशनहरूका लागि तपाईंले विशेष ध्यान पुर्याउनु पर्दछ। उत्तरदातालाई सान्दर्भिक नहुने प्रश्न उनलाई सोध्नु हुँदैन। जस्तै: यदि कुनै महिला गर्भवती छैन भने उनलाई 'गर्भरहेको कति महिना भयो' भनेर सोध्नु हुँदैन। जहाँ कुनै जवाफ प्राप्त भए पछि, त्यसपछि तुरुन्तै सोधिने प्रश्न असान्दर्भिक हुन जान्छ, प्रश्नावलीमा यस्तो अवस्थामा अर्को उपयुक्त प्रश्नमा जाने निर्देशन लेखिएको हुन्छ। अर्को प्रश्नमा जाने निर्देशन राम्ररी अनुसरण गर्नु अत्यावश्यक छ।

उदाहरण:

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण			मा जाने
११४	नाम) को परिवारको कुनै सदस्यको नाउँमा कुनै कृषि योग्य जमिन छ?	छ.....			१
		छैन.....			२
					→ ११६
११५	नाम) को परिवारका सदस्यहरूको नाउँमा कति बिघाररोपनी जग्गा छ?	विघा			१
		रोपनी			२
		थाहा छैन.....			८

माथिको प्रश्नको जवाफमा यदि उत्तरदाताले "छैन" भन्ने जवाफ दिएमा (वा संकेत मा गोलो लगाएको भएमा) प्रश्न नं. ११५ सोध्न मिल्दैन। त्यसैले प्रश्न नं. ११६ सोध्नु पर्दछ।

(छ) मुख्य प्रश्न अन्तर्गत धेरै सहायक प्रश्नहरू

कुनै कुनै प्रश्न अन्तर्गत दुइ वा दुइ भन्दा बढी सहायक प्रश्नहरू हुन सक्छन्। यस्ता प्रश्नहरू सोध्दा प्रत्येक सहायक प्रश्नलाई एउटा छुट्टै प्रश्नको रूपमा सोधिनु पर्दछ र प्रत्येक प्रश्नको एक मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुपर्दछ। सोधेको प्रश्न उत्तरदाताले राम्रोसङ्ग बुझ्नु भयो भन्ने यकिन गर्नुहोस्। त्यस पछि मात्र मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस् एउटा हरफमा दिइएको प्रश्नको जवाफ लेखे पछि मात्र अर्को प्रश्न सोध्नुहोस्।

उदाहरण:

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गीकरण			मा जाने
	यो अन्तिम पटक गर्भवती हुँदा उहाँ (नाम) लाई यी मध्ये कुन कुन रोगहरू लागेका थिए?				
		रोगहरू	थियो	थिएन	थाहा छैन
	१. मधुमेह?		१	२	३
	२. उच्च रक्तचाप?		१	२	३
	३. हेपाटाइटिस?		१	२	३
	४. मुटुको रोग?		१	२	३

५. छारे रोग?	१	२	३	
६. क्षयरोग?	१	२	३	
७. रक्त अल्पता?	१	२	३	
८. कुपोषण?	१	२	३	
९. एच.आइ.भि./एड्स?	१	२	३	
१०. औलो/मलेरिया?	१	२	३	
११. कमलपित्त/जण्डिस?	१	२	३	
१२. मानसिक रोग? (खुलाउने)	१	२	३	
१३. क्यान्सर? (खुलाउने)	१	२	३	
१४. अन्य? (खुलाउने)	१	२	३	

दिइएका सबै सहायक प्रश्नहरू एक एक गरी सोधेर जवाफ लेखिसकेपछि यसबाहेक अरुपनि केही थियो कि भनेर सोध्नुपर्दछ र यदि भएमा स्पष्टसङ्ग खुलाउनुपर्दछ।

३.३ गल्ती सच्याउने तरीका

तपाईंले सबै उत्तरहरू शुद्ध र सफासङ्ग उल्लेख गर्नु अत्यन्त महत्वपूर्ण कुरा हो। पूर्व सांकेतिक जवाफहरूमा तपाईंले उत्तरसङ्ग मिल्ने संकेतमा नै चिन्ह लगाउनु भएको छ भन्ने कुरामा निश्चित हुनुपर्छ। खुला प्रश्नहरूको जवाफ सजिलैसङ्ग पढ्न सकिने गरी सफासङ्ग लेखिएको हुनुपर्छ। यदि उत्तरदाताको कुनै जवाफ लेख्न तपाईंले गल्ती गर्नुभयो वा उत्तरदाताले आफ्नो उत्तर फेर-बदल गर्नु भन्ने गल्तीलाई सच्याएर सही उत्तर लेख्न विर्सनु हुँदैन। उत्तर मेट्ने प्रयास नगर्नुस्। गलत वाक्य वा शब्दमा दुइवटा तेर्सो लाइन मात्र तान्नुहोस्। स्मरणीय छ, यदि एउटा प्रश्नको जवाफ दुइवटा आयो भने पछि गएर जब तथ्याङ्कलाई संकेतबद्ध गर्ने बेला आउँछ कुन चाहिँ सही उत्तर हो कितान गर्न सम्भव नहुन सक्छ। गल्ती सच्याउने एक उदाहरण तल दिइएको छ।

उदाहरण

प्र.नं.	प्रश्नहरू	कोडिङ्ग बर्गिकरण		मा जाने
	(नाम) को वजन (तौल) घटदै गएको थियो	थियो	☒	
		थिएन	☐	
		थाहा छैन	☐	

यस प्रश्नमा यदि उत्तरदाताले पहिला थियो भन्नु भयो र तपाईंले "१" मा गोलो लगाउन भयो तर केहि समय पछि वहाँले होइन "घटेको थिएन" भन्नु भयो भने पहिला लेखेको उत्तरलाई दुइ वटा तेसा धर्का लाईनले काटी "२" मा गोलो लगाउनु पर्दछ।

३.४ पूरा गरेका प्रश्नावली रुजु गर्ने तरीका

अन्तर्वाता सकिएपछि तपाईंले प्रत्येक प्रश्नको उत्तर राम्ररी रुजु गर्नु पर्दछ। तपाईंले सबै निर्देशनहरू पालन गर्नुभएको छ र कुनै पनि प्रश्न वा प्रश्नको भाग छुटेको छैन भन्ने कुरा निश्चित गर्नुपर्दछ। आवश्यक भएमा तपाईंले आफ्नो लेखाई सच्याउन सक्नुहुन्छ वा कुनै उत्तर अझ प्रष्ट पार्न सक्नु हुन्छ। तपाईंले प्रश्नावलीको रुजु उक्त घरपरिवारबाट हिड्नु अघि नै गर्नु पर्छ, ताकि यदि उत्तरदातालाई कुनै प्रश्न सोध्नुपर्ने देखिएमा सोध्न सकियोस्। अन्तर्वाताको वारेमा तपाईंले कुनै टिप्पणी लेख्न सक्नु हुन्छ जसले गर्दा प्राप्त उत्तरलाई अझ प्रष्ट पार्न मद्दत पुगोस् अथवा तपाईंको सुपरिवेक्षकलाई चाखलाग्दो होस्। यदि कुनै उत्तर लेख्न वा रेकर्ड गर्न तपाईंलाई केहि अप्ठ्यारो वा समस्या पर्यो भने टिपेर राख्नुहोस् र सुपरिवेक्षकलाई सोध्नुहोस्।

४. प्रश्नावली निर्देशिका

४.१ प्रश्नावलीको स्वरूप

यस मौखिक परीक्षण प्रश्नावलीमा जम्मा पाना छन्। पहिलो पानामा अध्ययनको नाम र तिनवटा ठूला बाकसहरू छन्। पहिलो बाकसको बाँया खण्डमा मृत्यु भएको महिलाको परिचय खुल्ने किसिमले सातवटा जानकारीहरू सोधिएका छन्। सोधिएका जानकारीहरू दिइएको खालिठाउँमा स्पष्टसङ्ग बुझिने गरी लेख्नुहोस्। पहिलो बाकसको दायाँ खण्डमा दिइएका साना बाकस (कोष्ठ) हरूमा तपाईं (प्रश्नकर्ता) ले केही लेख्नु पर्दैन। यी साना बाकसहरू कार्यालय प्रयोजनका लागि मात्र हुन। त्यसैले सम्बन्धित व्यक्तिले कार्यालयमा नै भर्नुहुनेछ।

प्रश्नावलीको दोस्रो पानामा पनि दुइवटा ठूला बाकसहरू छन्। पहिलो बाकसमा प्रश्नकर्तालाई नोट लेखिएको छ। यसलाई राम्रोसङ्ग पढ्नुहोस्। यसले तपाईंलाई यो मौखिक परीक्षण प्रश्नावली भर्नाका लागि कस्तो व्यक्तिसङ्ग अन्तर्वाता लिनुपर्छ भन्ने जानकारी दिन्छ। नोटमा भने बमोजिम तपाईंले कुराकानी गर्नु भएका धेरै व्यक्तिहरू मध्येबाट कुनै उपयुक्त एक व्यक्तिलाई प्रमुख उत्तरदाताका रूपमा छनौट गर्नुहोस् र उहाँ (प्रमुख उत्तरदाता) को नाम दिइएको खालि ठाउँमा स्पष्टसङ्ग लेख्नुहोस्। यस पछि तपाईंले वहाँलाई प्रमुख उत्तरदाताको रूपमा किन छनौट गर्नुभएको हो मिल्ने सबै सम्भावित उत्तरहरूमा गोलो लगाउनुहोस्। दिइएका सम्भावित कारणहरू बाहेक अन्य कारणले गर्दा तपाईंले वहाँलाई प्रमुख उत्तरदाताको रूपमा छनौट गर्नु भएको भए ७ मा गोलो लगाई दिइएको खालि ठाउँमा स्पष्टसङ्ग खुलाइ लेख्नुहोस्।

यसै गरि दोस्रो प्रश्नमा प्रमुख उत्तरदाताको मृतक महिलासङ्ग के नाता पर्छ भन्ने जान्न खोजिएको छ। मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। त्यसै गरी प्रश्न नं. ३ मा के तपाईं (मुख्य उत्तरदाता) उहाँ (मृतक) को मृत्यु हुने समयमा उहाँ (मृतक) संगै हुनुहुन्थ्यो भन्ने कुरा सोधिएको छ। उपयुक्त जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्।

दोस्रो पानाको दोस्रो बाकसमा सूचित मञ्जुरी सम्बन्धि जानकारी दिईएको छ। अन्तर्वाता शुरु गर्नु अघि यस अध्ययनमा भाग लिनका लागि उत्तरदाताको सूचित मौखिक मञ्जुरी लिनु अति आवश्यक छ। यसमा दिइएको सम्पूर्ण कुराहरु उत्तरदाताले बुझ्ने गरी हुबहु स्पष्टसङ्ग पढेर सुनाउनु होस्। यस सूचित मञ्जुरी बक्तब्यले तपाईंलाई आफ्नो परिचय दिन र यस अध्ययनको उद्देश्य तथा प्रक्रिया बारेमा उत्तरदातालाई बुझाउन सहयोग पुर्याउँछ। साथै यस बक्तब्यले उत्तरदातालाई उहाँले दिएका सम्पूर्ण जानकारीहरु धेरै महत्वपूर्ण छन् र अति गोप्य रहनेछन् भन्ने विश्वास दिलाउन तपाईंलाई मद्दत पुर्याउँछ। यस बाहेक यसले यस अन्तर्वातामा भाग लिनु र नलिनु उत्तरदाताको स्वेच्छाको कुरा हो भन्ने पनि बुझाउँछ। यस बक्तब्यमा भनिए बमोजिम यस अध्ययनमा भाग लिनका लागि उत्तरदाताको मौखिक मञ्जुरी लिनुहोस्। उत्तरदाता मञ्जुर भएमा "१" मा गोलो लगाउनुहोस् र अन्तर्वाता शुरु गर्नुहोस्। यदि उत्तरदाताले मञ्जुरी नदिएमा वा अध्ययनमा भाग लिन नमानेमा "२" मा गोलो लगाई असल मुद्रामा अन्तर्वाता टुङ्ग्याउनुहोस्।

उत्तरदातासँग मौखिक सूचित मञ्जुरी लिए पछि अन्तर्वाता शुरु भएको समय लेख्नुहोस्। समय लेख्दा दिइएको बाकसमा बजे र मिनेट लेख्नुहोस् र विहान भए "१" मा र दिउँसो भए "२" मा गोलो लगाउनुहोस्।

यस प्रश्नावलीको पाना नं. ३ मा रहेको बाकसमा महिलाको मृत्युसङ्ग सम्बन्धित विस्तृत विवरण लिन खोजिएको छ। मृत्यु भएको महिलालाई मृत्यु हुनु भन्दा पहिला के-कस्ता स्वास्थ्य समस्याहरु थिए, के के उपचारहरु भए सबै विस्तारमा लेख्नुपर्ने हुन्छ। त्यसैले उत्तरदातालाई आफु खुशी शुरु देखि क्रमैसङ्ग भन्न दिनुहोस्। तर उहाँसङ्गको कुराकानीको क्रममा प्रश्नावलीमा दिइएका १२ वटा बुँदाहरुलाई सम्झनुहोस् र यस बारेमा विस्तृत जानकारी लिनुहोस्। उत्तरदाताले दिएका यी सबै जानकारीहरु क्रमै सङ्ग नछुटाइकन लेख्नुहोस्। यस अध्ययनका लागि यी जानकारीहरु अत्यन्तै महत्वपूर्ण हुन्छन्। दिइएको खाली ठाउँमा नअटाएमा अर्को खाली पाना प्रयोग गर्नुहोस् र प्रश्नावलीसङ्ग सम्प्लन (नथ्थी) गर्नुहोस्।

यसैगरी यस प्रश्नावलि जम्मा ९ वटा खण्डहरुमा विभक्त भएको छ। जसलाई निम्नलिखित रूपमा प्रस्तुत गर्न सकिन्छ।

खण्ड १ - मृतकको बारेमा सूचना

यस खण्डमा मृतक महिलाको ब्यक्तिगत विवरण प्राप्त हुने गरी प्रश्नावली तयार गरिएको छ। यसमा मृत्यु भएको महिलाको जाती, वैवाहीक स्थिति, शैक्षिक स्थिति, तथा पेशा आदि प्रश्नहरु समावेश गरिएको छ। प्रश्नकर्ताले यस खण्ड १ मा भएका प्रश्नहरु क्रमिक रूपमा स्पष्टसँग सोध्नुपर्दछ र जवाफको आधारमा उपयुक्त उत्तरमा गोलो लगाउने वा उत्तर टिप्नुपर्दछ।

खण्ड २ - अन्तिम पटक विरामी हुँदा पहिचान भएका रोगहरु

यस खण्डमा महिला अन्तिम पटक विरामी हुँदा पहिचान भएका विभिन्न रोगहरुको बारेमा जानकारी राख्न खोजिएको छ। त्यसकारण उक्त अन्तिम पटक विरामी हुँदा अस्पताल अथवा अन्य स्वास्थ्य संस्थामा जाँचउने क्रममा भएका वहिरङ्ग विभाग, अन्तरङ्ग विभाग अथवा आकस्मिक विभाग आदिमा जाँचाएका कागजातबाट समेत कतिपय रोगका पहिचान यथार्थपरक हुने भएकोले सम्बन्धित कागजात सम्भव भएसम्म सोधिखोजी लेख्नुपर्दछ। यो खण्डमा प्रश्न सोध्दा निकै ख्याल गरी गम्भिर भइ सोधिखोजी गरी यथार्थमा पुगि एकिन भएपछि मात्र रोगको नामहरुको किटानि गरी उत्तरदाताले भनेबमोजिम उपयुक्त अंकमा गोलो चिन्ह लगाउनु पर्दछ।

खण्ड ३ - अन्तिम पटक विरामी हुँदा देखिएका लक्षणहरु

यस खण्डमा महिला अन्तिम पटक विरामी हुँदा कुन कुन लक्षणहरु देखिएको थिए, ती लक्षण कति अवधिसम्म रहे र ती लक्षणहरु कुन स्तरका थिए भन्ने जान्न खोजिएको छ। सम्भावित लक्षणहरु तालिकामा दिइएको छ। तालिकामा दिइएका प्रत्येक लक्षणहरुलाई छुट्टाछुट्टै सोध्नुहोस् र अवधि लेख्दा कति दिनसम्म रह्यो सोधि दिनलाई अंकको रूपमा बाकसमा उल्लेख गर्नुहोस् तथा प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। लक्षणको नाम मात्र पढेर सुनाउदा उत्तरदाताले नबुझिसक्नु हुन्छ। त्यसैले ति लक्षणहरु विस्तार पूर्वक बुझ्ने गरी बताई दिनुहोस्। सोधेको प्रश्न उत्तरदाताले राम्रोसँग बुझ्नु भयो भन्ने यकीन गर्नुहोस्। त्यस पछि मात्र मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। एउटा हरफमा दिइएको प्रश्नको जवाफ लेखे पछि मात्र अर्को प्रश्न सोध्नुहोस्।

खण्ड ४ - गर्भ अवस्थासँग सम्बन्धीत संकेत चिन्ह तथा लक्षणहरु

यस खण्डमा महिलाको पछिल्लो पटकको गर्भावस्थाको बेलामा देखा परेका स्वास्थ्य समस्याहरुको विवरण लिन खोजिएको छ। स्वास्थ्य समस्याहरुको संकेत चिन्ह तथा लक्षणहरु तालिकामा दिइएको छ। प्रत्येक समस्या तथा लक्षणहरुलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुपर्दछ।

खण्ड ५ - चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहास

यस खण्डमा महिलाको चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहासको विवरण लिन खोजिएको छ। त्यस्ता चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहासको प्रश्नहरु तालिकामा दिइएको छ। प्रत्येक चोटपटक तथा दुर्घटनाका प्रकारलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा विस्तृत रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। सोधिएको प्रश्नको जवाफ थियो आएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि उत्तरदातालाई समस्याका बारेमा थाहा नभएमा ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।

खण्ड ६ - जोखिमयुक्त व्यवहार

यस खण्डमा महिलाको स्वास्थ्य संग सम्बन्धित जोखिमयुक्त व्यवहार सम्बन्धि विवरण लिन खोजिएको छ। किनभने स्वास्थ्यको अवस्था भन्ने कुरा जोखिमयुक्त व्यवहारमा समेत भर पर्दछ। यसरी केही त्यस्ता जोखिमयुक्त प्रश्नहरु तालिकामा दिइएको छ। प्रत्येक जोखिमयुक्त व्यवहारलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। सोधिएको प्रश्नको जवाफ थियो आएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि उत्तरदातालाई यस समस्याका बारेमा थाहा नभएको भए ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।

खण्ड ७ - स्वास्थ्य सेवाको उपयोग

यस खण्डमा महिलाले स्वास्थ्य संस्थाबाट लिएको सेवा सम्बन्धि विवरण लिन खोजिएको छ । यसका साथै मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि उपचारका लागि लिएको स्थानको बारेमा पनि सोधिएकाले ति स्थानबाट उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा संग सम्बन्धित कागजात भएमा सो समेत अध्ययन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसरी तालिकामा दिइएको स्वास्थ्य सेवा उपयोग सम्बन्धि प्रश्नहरूलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोधि प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस् ।

खण्ड ८ – पृष्ठभूमी र सन्दर्भ

यस खण्डमा महिलाले मृत्यु हुनुका पछाडि रहेका निर्णय तथा व्यवहारसंग सम्बन्धित विवरण लिन खोजिएको छ। जस अन्तर्गत घरमा, समुदायस्तरमा तथा स्वास्थ्य संस्था स्तरमा सेवा पाउनका लागि भएका निर्णयगत त्रुटी, व्यवहारहरू, झणझटहरूको बारेका सूचनाहरू पर्दछन्। त्यसैगरी स्वास्थ्य उपचारमा खर्च हुने रकमको कारणले सहि समयमा निर्णय हुन नपाउँदा सिर्जित समस्याले पनि ठुलो भूमिका खेल्ने कुरालाई नकार्न सकिदैन। त्यसकारण मृत्यु हुनुका पछाडिका घरायसी, सामाजिक परिवेश तथा स्वास्थ्य स्तरमा भएगरेको यथार्थ विवरण लिन सकेमा मात्र उक्त मृत्युको चित्र उतार्न सकिने भएकोले यस खण्डको सूचना संकलन गर्दा विशेष ध्यान पुर्याउनु अति आवश्यक छ। यसरी प्रक्त सन्दर्भलाई तालिकाको रूपमा प्रस्तुत गरी प्रश्नको माध्यमबाट प्रत्येक सन्दर्भलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस र उपयुक्त जवाफमा गोलो चिन्ह लगाउनुहोस्।

खण्ड ९ – मृत्यु दर्ता तथा सर्टिफिकेसन

यस खण्डमा यदि मृत्यु स्वास्थ्य संस्थामा भएको भए उक्त स्वास्थ्य संस्थाको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र अथवा गा.वि.स./नगरपालीकामा दर्ता भएको भए मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्रको बारेमा जानकारी लिन खोजिएको छ। मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र अति नै आवश्यक पर्ने कागजात हो किनभने उक्त पत्रमा मृत्यु भएको मिति, दर्ता नम्बर, मृत्यु हुनुका पछाडि भएको रोगहरूको विवरण हुने भएकोलेको यस सर्भिलेन्सको मुख्य उद्देश्य मातृ मृत्युको कारण पत्ता लगाउन सकिन्छ। यसकारण यस खण्डलाई गम्भिरतापूर्वक प्रत्येक प्रश्नलाई सोधि उपयुक्त जवाफ उतार्नुहोस्।

यसरी ९ वटा खण्डमा विभक्त भएको प्रश्नावली भरिसकेपछि सबै प्रश्नको उत्तर रूजु गरि उत्तरदातालाई धन्यवाद दिइसकेपछि तपाइ प्रश्नावली भर्ने ब्यक्तिको विवरण लेखिएको बाकसमा तपाईंको नाम, पद, कार्यालयको नाम, प्रश्नावली भरेको मिति लेखि दस्तखत गर्नुहोस् र यस बाकसको दोस्रो खण्डमा राखिएको प्रश्नावली समिक्षकलाई यो भरिएको प्रश्नावली समिक्षाको लागि दिनुहोस् । त्यसैगरी यो प्रश्नावली समिक्षा गर्ने समिक्षकले पनि आफ्नो नाम, पद, कार्यालयको नाम, र यो प्रश्नावली समिक्षा गरेको मिति लेखी आफूले दस्तखत गर्नुहुन्छ र मातृ मृत्यु निगरानि तथा प्रतिकार्य २०७२ बमोजिम मातृ मृत्युको समिक्षा, प्रतिक्रिया तथा कार्य योजना बनाइ यस प्रश्नावलीलाई पूर्ण र अन्तिम रूप दिइनेछ।

४.२ प्रश्नावलीको विस्तृत निर्देशन

यस परिच्छेदमा प्रश्नावलीको हु-बहु स्वरूपमा नै प्रत्येक खण्ड तथा प्रश्न अनुसार नै आवश्यक देखिएको ठाँउमा निर्देशन सहित प्रस्तुत गरिएको छ। जस अनुसार परिचयात्मक विवरण, उत्तरदाताको विवरण, सूचित मञ्जुरी, महिलाको मृत्यु सम्बन्धि विस्तृत विवरण भरिसकेपछि मात्र प्रश्नावलिको मुख्य भाग जसलाई ९ वटा खण्डमा बाँडिएको छ सो को बारेमा विस्तृत रूपमा प्रश्नको प्रत्युत्तर प्राप्तिको लागि निर्देशन दिइएको छ।

१. परिचयात्मक विवरण

क्र.सं.	मृत्यु भएको महिलाको विवरण	कार्यालय प्रयोजनको लागि (कोड)
१.	मृतक महिलाको नाम र थर	
२.	मृत्यु भएको महिलाको श्रीमानको नाम र थर	
३.	मृत्यु भएको महिलाको घरमूलीको नाम र थर	
४.	बसोबास गरेको जिल्लाको नाम	
५.	गा.वि.स. भए गा.वि.स. को नाम	
	नगरपालिका भए नगरपालिकाको नाम	
६.	वडा नम्बर	
७.	गाउँ वा टोल	

मृत्यु भएको घरको भौगोलिक अवस्थिति	अक्षांश (डिग्रि, दशमलव) – उत्तर	देशान्तर (डिग्रि, दशमलव) – पूर्व	उचाई (मिटर)

२. उत्तरदाता सम्बन्धी विवरण

यस अनुच्छेदमा तपाईंलाई यो मौखिक परीक्षण प्रश्नावली भर्नाका लागि कस्तो व्यक्तिसङ्ग अन्तर्वाता लिनुपर्छ भन्ने जानकारी दिन्छ। मौखिक परीक्षणको गुणस्तर उत्तरदातामा भर पर्ने भएकोले उत्तरदाता छान्दा विशेष ध्यान पुर्याउनुपर्दछ। उत्तरदाता छनोट गर्नका लागि धेरै व्यक्तिहरूसँग जानकारी लिनुहोस्। मुख्य उत्तरदाता छनोट गर्दा निम्न कुरामा ध्यान दिनुहोस्: (क) महिलाको मृत्यु भएको परिस्थिति, मृत्यु हुँदाको अवस्था र उपचार सम्बन्धमा वताउन सक्ने, (ख) मृत्यु हुँदा संगै भएको, (ग) मृत्यु भएकी महिलासँग नजिकको सम्बन्ध भएको र (घ) अन्तर्वाताको लागि उपलब्ध भएको व्यक्ति, आदि। यसरी सम्भावित उत्तरदातामध्येबाट कुनै उपयुक्त एक व्यक्तिलाई माथि उल्लेखित बुँदाका आधारमा प्रमुख उत्तरदाताका रूपमा छनोट गर्नुपर्दछ। यसरी प्रमुख उत्तरदाता छनोट भइसकेपछि उहाँ प्रमुख उत्तरदाता) को नाम दिइएको खालि ठाउँमा स्पष्टसङ्ग लेख्नुहोस्।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर	निर्देशन
००१	उत्तरदाताको नाम के हो?	_____	
००२	उहाँ (मृतक) को तपाईं (उत्तरदाता) संगको नाता, सम्बन्ध के छ?	आमा/बाबु..... छोरा/छोरी परिवारको अन्य सदस्य..... साथि सेवा प्रदायक..... अन्य सरकारी कर्मचारी अन्य (खुलाउने)	यस प्रश्नमा प्रमुख उत्तरदाता मृतक महिलाको के नाता पर्छ भन्ने जान्न खोजिएको छ । मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस् ।
००३	के तपाईं उहाँ (मृतक) को मृत्यु हुने समयमा उहाँ (मृतक) संगै हुनुहुन्थ्यो?	थिए थिएन	यस प्रश्नमा मुख्य उत्तरदाता महिलाको मृत्यु हुने समयमा संगै हुनुहुन्थ्यो वा हुनुहुन्नथ्यो भनि जान्न खोजिएको छ। उपयुक्त जवाफमा गोलो लगाउनुहोला।

यस पानाको बाकसमा सूचित मञ्जुरी सम्बन्धि जानकारी दिइएको छ। अन्तर्वाता शुरु गर्नु अघि यस अध्ययनमा भाग लिनका लागि उत्तरदाताको सूचित मौखिक मञ्जुरी लिनु अति आवश्यक छ। यसमा दिइएको सम्पूर्ण कुराहरू उत्तरदाताले बुझ्ने गरी हुबहु स्पष्टसङ्ग पढेर सुनाउनु होस्। यस सूचित मञ्जुरी बक्तब्यले तपाईंलाई आफ्नो परिचय दिन र यस अध्ययनको उद्देश्य तथा प्रक्रिया बारेमा उत्तरदातालाई बुझाउन सहयोग पुर्याउँछ। साथै यस बक्तब्यले उत्तरदातालाई उहाँले दिएका सम्पूर्ण जानकारीहरू धेरै महत्वपूर्ण छन् र अति गोप्य रहनेछन् भन्ने विश्वास दिलाउन तपाईंलाई मद्दत पुर्याउँछ। यस बाहेक यसले यस अन्तर्वातामा भाग लिनु र नलिनु उत्तरदाताको स्वेच्छाको कुरा हो भन्ने पनि बुझाउँछ। यस बक्तब्यमा भनिए बमोजिम यस अध्ययनमा भाग लिनका लागि उत्तरदाताको मौखिक मञ्जुरी लिनुहोस्। उत्तरदाता मञ्जुर भएमा "१" मा गोलो लगाउनुहोस् र अन्तर्वाता शुरु गर्नुहोस्। यदि उत्तरदाताले मञ्जुरी नदिएमा वा अध्ययनमा भाग लिन नमानेमा "२" मा गोलो लगाई असल मुद्रामा अन्तर्वाता टुङ्ग्याउनुहोस्।

सूचित मञ्जुरी

नमस्ते, मेरो नाम हो । म जिल्ला जनस्वास्थ्य/स्वास्थ्य कार्यालयवाट आएको हुँ । यस परिवारमा भएको दुखद निधनको घटनाले हामीलाई पनि दुःखी बनाएको छ । यस घटनाबाट पाठ सिकेर आगामी दिनमा यस्ता घटना दोहरिन नपाओस भन्ने उद्देश्यले हामी जानकारी लिन आएका हौ । तपाइले दिनु भएको जानकारीहरूले नेपाल सरकारलाई सुरक्षित मातृत्व सेवामा सुधार ल्याइ महिलाहरूलाई अकालमा हुने मृत्युबाट जोगाउन मद्दत पुग्नेछ । यस सोधपुछका लागि करिव एक घण्टा समय लाग्नेछ । तपाइले दिनु भएका सम्पूर्ण जानकारीहरू गोप्य राखिने छन् र स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि मात्र प्रयोग गरिनेछ । यस छलफलमा सहभागी हुने वा नहुने तपाइको स्वेच्छाको कुरा हो । यदि तपाईं कुनै प्रश्नको जवाफ दिन चाहनु हुन्न भने नदिन पनि सक्नु हुन्छ र तपाइले चाहनु भयो भने कुनै पनि बेला यो अन्तर्वाता टुङ्ग्याउन सक्नु हुन्छ । तथापी, सम्पूर्ण प्रश्नहरूको सही जवाफ दिई स्वास्थ्य सेवा सुधार सम्बन्धी यस कार्यमा साथ दिनुहुन म आग्रह गर्दछु ।

के तपाईं यस विषयमा कुनै कुरा सोध्न चाहनु हुन्छ ?

के तपाईं यस अन्तर्वातामा सहभागी हुन चाहनु हुन्छ ?

उत्तरदाताले अन्तर्वाता दिन नमानेको १ (अन्तर्वाता समाप्त गर्ने)

उत्तरदाताले अन्तर्वाता दिन मानेको २

निर्देशन: उत्तरदातासँग मौखिक सूचित मञ्जुरी लिए पछि अन्तर्वाता शुरु भएको समय लेख्नुहोस्। समय लेख्दा दिइएको बाकसमा बजे र मिनेट लेख्नुहोस् र विहान भए "१" मा र दिउँसो भए "२" मा गोलो लगाउनुहोस्।

अन्तर्वाता शुरु भएको समय	बजे	मिनेट	विहान	१	बेलुकी	२
--------------------------	--------	-----	--------	-------	-------	---	--------	---

३. महिलाको मृत्यु सम्बन्धी विस्तृत विवरण

यस बाकसमा महिलाको मृत्युसङ्ग सम्बन्धित विस्तृत विवरण लिन खोजिएको छ। मृत्यु भएको महिलालाई मृत्यु हुनु भन्दा पहिला के-कस्ता स्वास्थ्य समस्याहरू थिए, के के उपचारहरू भए सबै विस्तारमा लेख्नुपर्ने हुन्छ। त्यसैले उत्तरदातालाई आफु खुशी शुरु देखि क्रमैसङ्ग भन्न दिनुहोस्। तर कुराकानीको दौरानमा तल प्रश्नावलीमा दिइएका १२ वटा बुँदाहरूलाई समेटी थप स्पष्ट पार्न सहयोग गर्नुहोस्। यस बारेमा विस्तृत जानकारी लिनुहोस्। उत्तरदाताले दिएका यी सबै जानकारीहरू क्रमै सङ्ग नछुटाइकन लेख्नुहोस्। यस अध्ययनका लागि यी जानकारीहरू अत्यन्तै महत्वपूर्ण हुन्छन्। दिइएको खाली ठाउँमा नअटाएमा अर्को खाली पाना प्रयोग गर्नुहोस् र प्रश्नावलीसङ्ग सम्लग्न (नथ्थी) गर्नुहोस्।

कृपया, उहाँको मृत्यु सम्बन्धमा शुरु देखीका थाहा भएका कुराहरू विस्तारपूर्वक बताइदिनुहोस्।

मृत्यु सम्बन्धी विस्तृत विवरण

- उहाँ विरामी हुनुभएको थियो, थियो भने कहिलेदेखि र कसरी थाहा भयो ?
- के कस्ता लक्षणहरू देखिएका थिए?
- घरमा के के गरियो, कसले गरे?
- उपचार गराउनुपर्छ भन्ने निर्णय गरेको भए कसले गर्यो, किन गरियो?
- निर्णय गरुन्जेल कति समय खर्च भयो?
- उपचार कहाँ गराउने निर्णय भयो, किन?
- उपचार गराउनका के व्यवस्था गरियो (जस्तै: यातायात, पैसा, साथी आदी)
- स्वास्थ्य सस्थामा पुगिसकेपछि के भयो?
- स्वास्थ्यकर्मीले जाँचुभन्दा अगाडी कति समय लाग्यो?
- कसले जाँच्यो, के के गरियो?
- कति खर्च लाग्यो?
- अन्य के के समस्याहरू भए?

खण्ड १ - मृतकको बारेमा सूचना

यस खण्डमा मृतक महिलाको ब्यक्तिगत विवरण प्राप्त हुने गरी प्रश्नावली तयार गरिएको छ। यसमा मृत्यु भएको महिलाको जाती, वैवाहीक स्थिति, शैक्षिक स्थिति, तथा पेशा आदि प्रश्नहरू समावेश गरिएको छ। प्रश्नकर्ताले यस खण्ड १ मा भएका प्रश्नहरू क्रमिक रूपमा स्पष्टसंग सोध्नुपर्दछ र जवाफको आधारमा उपयुक्त उत्तरमा गोलो लगाउने वा उत्तर टिप्नुपर्दछ।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर			निर्देशन तथा कैफियत	
१०१	उहाँ (मृतकको) नाम के थियो?	_____			मृतकको बोलाउने नाम लेख्नुहोस्।	
१०२	उहाँ (मृतकको) थर के हो?	_____			मृतकको घरको थर लेख्नुहोस्।	
१०३	उहाँ (मृतकको) जातजाति के हो?	_____			जनगणना २०६८ अनुसार उपलब्ध जातजातीको नाम लेख्नुहोस्।	
१०४	के उहाँको मृत्यु निम्न अवस्थामा भएको थियो?	हो	होइन	थाहा छैन	यस प्रश्नमा मातृ मृत्यु हो वा होइन भनि छुट्टाउन खोजिएको छ। यो प्रश्नावली मातृ मृत्यु भएपश्चात भारिने भएकोले उपयुक्त ४ प्रश्न मध्ये कुनै एउटामा गोलो चिन्ह लगानुपर्दछ।	
	● गर्भवती अबस्थामा	१	२	१८		
	● वच्चा खेर गएको वा गर्भपतन गराएको ४२ दिन भित्र	१	२	१८		
	● वच्चा जन्माउने बेलामा	१	२	१८		
१०५	उहाँको जन्म कहिले भएको थियो ?	मिति	<input type="text"/>	<input type="text"/>	यस प्रश्नमा मृतक महिला जन्मेको मिति जान्न खोजिएको छ । गते, महिना र साललाई अंकमा लेख्नु पर्दछ। जस्तै: बैशाख महिनालाई ०१ र माघलाई १० लेख्नु पर्दछ । थाहा नभएमा ९८ मा गोलो लगाउनुपर्दछ।	
			गते	महिना		साल
		थाहा छैन९८			
१०६	उहाँको मृत्यु कहिले भएको थियो ?	मिति	<input type="text"/>	<input type="text"/>	यस प्रश्नमा महिलाको मृत्यु कुन मितिमा भएको जान्न खोजिएको छ । प्रश्न नं. १०५ को निर्देशन अनुसार लेख्नुहोला।	
			गते	महिना		साल
		थाहा छैन९८			
१०७	मृत्यु हुँदा उहाँ कति वर्षको हुनुहुन्थ्यो? (पूरा गरेको वर्ष)	उमेर वर्षमा लेख्नुहोस्	<input type="text"/>		उमेर लेख्दा पूरा गरेको उमेर लेख्नुहोस् जस्तै: २८ वर्ष १० महिना भएको भए २८ लेख्नुहोस्।	
१०८	उहाँ कहाँको नागरिक हुनुहुन्थ्यो?	नेपाली	१	यस प्रश्नमा मृतक महिलाको नागरिकता बारेमा जान्न खोजिएको छ। मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्।	
		विदेशी	२		
		थाहा छैन	९८		
१०९	उहाँ कुन ठाँउमा जन्मनु भएको थियो (जन्मस्थान)?	जिल्ला	यहाँ मृतक महिलाको जन्मस्थानको ठेगाना जान्न खोजिएकोले जिल्ला, गाविस/नपा तथा गाउँ/टोलको विवरण लेख्नुहोला।		
		गाविस/नपा			
		गाउँ/टोल			
११०	उहाँको हाल अक्सर बसोवास गर्ने ठाँउ कहाँ थियो?	जिल्ला	यस प्रश्नमा मृतक महिलाको अक्सर बसोवास (विगत १ वर्षभित्र) गरेको ठाँउ ठेगाना जान्न खोजिएको छ प्रश्न नं. १०९ को निर्देशन अनुसार लेख्नुहोस्।		
		गाविस/नपा			
		गाउँ/टोल			
१११	मृत्यु हुनुभन्दा १ देखि ५ वर्षको अवधिमा उहाँको अक्सर बसोवास गर्ने ठाँउ कहाँ थियो?	जिल्ला	यस प्रश्नमा मृतक महिलाको विगत १-५ वर्ष भित्र अक्सर बसोवास गरेको ठाँउ जान्न खोजिएको छ। प्रश्न नं. १०९ को निर्देशन अनुसार लेख्नुहोस्।		
		गाविस/नपा			
		गाउँ/टोल			
११२	उहाँको मृत्यु कहाँ भएको थियो?	जिल्ला	यस प्रश्नमा महिलाको मृत्यु भर्को ठाँउ जान्न खोजिएको छ प्रश्न नं. १०९ को निर्देशन अनुसार लेख्नुहोस्।		
		गाविस/नपा			
		गाउँ/टोल			
११३	उहाँको मृत्यु कुन ठाउँमा भएको थियो?	अस्पताल	यस प्रश्नमा महिलाको मृत्यु भएको स्थानको बारेमा जान्न खोजिएको छ। यदि स्वास्थ्य संस्थामा भएमा		
		अन्य स्वास्थ्य संस्थामा			
		घरमा			

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर	निर्देशन तथा कैफियत								
		घरवाट स्वास्थ्य संस्था जाँदा बाटोमा ४ एउटा स्वास्थ्य संस्थावाट अर्को स्वा.सं. जाँदा बाटोमा ५ अन्य (खुलाउने) ६ थाहा छैन ९८ जवाफ दिन नमानेको ९९	सोधिखोजी गरी मिल्दो जवाफमा गोलो चिन्ह लगाउनुहोला, यदि उपलब्ध सूची बमोजिमको ठाँउमा मृत्यु नभइ अन्य ठाँउमा भएको भए खुलाएर लेख्नुहोस्।								
११४	मृत्यु हुँदा उहाँको वैवाहिक स्थिति के थियो?	अविवाहित १ विवाहित २ लाइफ पार्टनर ३ पारपाचुके भएको ४ विधुवा भएको ५ छुट्टिएको ६ थाहा छैन ९८ जवाफ दिन नमानेको ९९	यस प्रश्नमा मृत्यु हुनु भन्दा अगाडि महिलाको वैवाहिक स्थिति के थियो भन्ने जान्न खोजिएको छ। यदि मृत्यु हुँदा महिला विवाहित र श्रीमानसंगै वसेकी भए २ मा गोलो लगाउनुहोस्। त्यसै गरी उत्तरदाताको जवाफ अनुसार मिल्दो उत्तरमा गोलो लगाउनुहोस्।								
११५	उहाँको विवाह कहिले भएको थियो?	मिति <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> गते <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> महिना <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> साल थाहा छैन ९८									यस प्रश्नमा विवाह भएको मिति जान्न खोजिएको छ। गते, महिना, साल अंकमा लेख्नुहोला। थाहा नभएमा ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।
११६	उहाँको (मृतक) बाबुको नाम के हो?	नाम थर	यहाँ मृतक महिलाको बाबुको नाम र थर लेख्नुहोस्।								
११७	उहाँको (मृतक) आमाको नाम के हो?	नाम थर	यहाँ मृतक महिलाको आमाको नाम र थर लेख्नुहोस्।								
११८	उहाँ (मृतक) ले कति कक्षा सम्म अध्ययन गर्नु भएको थियो?	औपचारिक शिक्षा नलिएको १ प्राथमिक २ माध्यमिक ३ उच्च माध्यमिक ४ स्नातक वा सो भन्दा माथि ५ थाहा छैन ९८ जवाफ दिन नमानेको ९९	यस प्रश्नमा महिलाको शैक्षिक स्तर जान्न खोजिएको छ। यदि महिला कहिल्यै स्कूल नगएको भए १ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि महिला स्कूल गएर पढेकी भए उनीले पास गरेको सबै भन्दा ठूलो कक्षा/तहमा गोलो लगाउनुहोस्। पास गरेको कक्षा भन्नाले पढेको कक्षा नभएर उत्तिर्ण गरेको कक्षा सम्झनु पर्दछ।								
११९	के उहाँ सामान्य लेखपढ गर्न सक्नुहुन्थ्यो?	सक्नुहुन्थ्यो १ सक्नुहुदैनथ्यो २ थाहा छैन ९८ जवाफ दिन नमानेको ९९	यस प्रश्नमा यदि महिला स्कूल नगएता पनि साधारण नेपाली वा मातृ भाषामा लेखपढ गर्न सक्नुहुन्थ्यो कि हुन्थ्यो भनि सोधिएकोले उत्तरदाताको जवाफ अनुसार मिल्दो उत्तरमा गोलो लगाउनुहोस्।								
१२०	मृत्यु हुनु भन्दा पहिले एक वर्ष भित्रको समयको समयमा उहाँको आर्थिक क्रियाकलाप कस्तो थियो?	प्राय आर्थिक रूपले सक्रिय १ रोजगार २ बेरोजगार ३ आर्थिक रूपले निष्क्रिय ४ गृहस्थी ५ विद्यार्थी ६ निवृत्तिभरण ७ अन्य (खुलाउने) ८ थाहा छैन ९८ जवाफ दिन नमानेको ९९	यस प्रश्नमा महिलाको मृत्यु हुनुभन्दा अधिको आर्थिक क्रियाकलापको बारेमा जान्न खोजिएको छ। यसरी आर्थिक क्रियाकलाप छुट्टाउँदा विगत १ वर्ष भित्रको समयमा अक्सर गरेर बढी समय संलग्न क्रियाकलापमा उत्तरदाताको जवाफको आधारमा मिल्दो उत्तरमा गोलो लगाउनुपर्दछ। संलग्न सूचीभन्दा बाहिरको उत्तर आएमा खुलाइ लेख्नुहोस्।								
१२१	उहाँको पेशा के थियो, उहाँले मुख्यतः कस्तो काम गर्नुहुन्थ्यो?	कृषि १ घरेलु व्यापार २ व्यापार ३ सरकारी नोकरी ४ निजी संस्थामा नोकरी ५ ज्यालादारी ६ वैदेशिक रोजगारी ७	यस प्रश्नमा महिला मृत्यु हुनुभन्दा अधिको पेशा बारेमा जान्न खोजिएको छ। यसरी उहाँले अक्सर गरेर कृषि पेशामा संलग्न हुनु भएको भए १ मा गोलो चिन्ह लगाउनुहोस्। त्यसैगरी ज्यालादारी मजदुरी गरी जीविकोपार्जन गरको भए ६ मा गोलो								

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर	निर्देशन तथा कैफियत
		अन्य (खुलाउने) १८ थाहा छैन १८ जवाफ दिन नमानेको १९	चिन्ह लगाउनुहोस् र जवाफ अनुसार मिल्दो उत्तरमा गोलो चिन्ह लगाउनुहोस्।

खण्ड २ - अन्तिम पटक विरामी हुँदा पहिचान भएका रोगहरु

यस खण्डमा महिला अन्तिम पटक विरामी हुँदा पहिचान भएका विभिन्न रोगहरुको बारेमा क्रमैसंग सोध्नुहोस्। यस अवसरमा अस्पताल अथवा अन्य स्वास्थ्य संस्थामा जाँचाउने क्रममा भएका वहिरङ्ग विभाग, अन्तरङ्ग विभाग अथवा आकस्मिक विभाग आदिमा जाँचाएका कागजातबाट समेत कतिपय रोगका पहिचान हुनसक्दछ। यो खण्डमा प्रश्न सोध्दा निकै ख्याल गरी गम्भिर भइ सोधिखोजी गरी यथार्थमा पुगि एकिन भएपछि मात्र रोगको नामहरुको कितानि गरी उत्तरदाताले भनेबमोजिम उपयुक्त अंकमा गोलो चिन्ह लगाउनु पर्दछ।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
२०१	के उहाँ (मृतक) को मृत्यु अकस्मात भएको थियो?	१	२	१८	१९	यस प्रश्नमा अकस्मात मृत्यु भएको हो वा होइन एकिन गरी उत्तर लेख्नुहोस्।
२०२	उहाँ (मृतक) को मृत्यु हुनु अघि कति समयसम्म विरामि पर्नु भएको थियो?	□□ दिन		१८	१९	यस प्रश्नमा लगातार रूपमा पछिल्लो पल्ट विरामी भएको दिन लेख्नुहोस्।
२०३	के उहाँलाई क्षयरोग लागेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०४	के उहाँलाई एच.आई.भी. र एड्स लागेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०५	के उहाँको मृत्यु हुनु भन्दा तत्काल अगाडी रगत जाँच गरी औलो/मलेरिया भएको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०६	के उहाँको हालसालै औलो/मलेरियाको नकारात्मक जाँच भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०७	के उहाँ लाई डाक्टर अथवा स्वास्थ्यकर्मीले जाँच गरि डेङ्गु रोगको पहिचान गरिएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०८	के उहाँलाई दादुरा लागेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२०९	के उहाँलाई उच्च रक्तचाप रहेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२१०	के उहाँलाई मुटु सम्बन्धी कुनै रोगको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२११	के उहाँलाई मधुमेह रोगको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२१२	के उहाँलाई दम रहेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२१३	के उहाँलाई छारे रोग (मृगी) रहेको पहिचान भएको थियो?	१	२	१८	१९	
२१४	के उहाँलाई क्यान्सर रोग रहेको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२१५	के उहाँलाई लामो समयदेखि दीर्घ प्रकृतिको स्वास-प्रश्वास समस्या रहेको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२१६	के मृतकलाई मनोभ्रंश रोग (सोच्ने, याद राख्ने र तर्क गर्ने क्षमतामा ह्रास/कमी) रहेको निदान भएको (वा पत्ता लागेको) थियो?	१	२	१८	१९	
२१७	के उहाँलाई उदास रहने रोग रहेको निदान भएको वा पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२१८	के उहाँलाई मष्तिष्कघात भएको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२१९	के उहाँलाई (सिकल सेल) रक्त अल्पता रहेको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२२०	के उहाँलाई मृगौला सम्बन्धी कुनै रोग रहेको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	
२२१	के उहाँलाई कलेजो सम्बन्धी कुनै रोग रहेको पत्ता लागेको थियो?	१	२	१८	१९	

खण्ड ३ - अन्तिम पटक विरामी हुँदा देखिएका लक्षणहरू

यस खण्डमा महिला अन्तिम पटक विरामी हुँदा कुन कुन लक्षणहरू देखिएको थिए, ती लक्षण कति अवधिसम्म रहे र ती लक्षणहरू कुन स्तरका थिए भन्ने जान्न खोजिएको छ। सम्भावित लक्षणहरू तालिकामा दिइएको छ। तालिकामा दिइएका प्रत्येक लक्षणहरूलाई छुट्टाछुट्टै सोध्नुहोस् र अवधि लेख्दा कति दिनसम्म रह्यो सोधि दिनलाई अंकको रूपमा बाकसमा उल्लेख गर्नुहोस् तथा प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। लक्षणको नाम मात्र पढेर सुनाउदा उत्तरदाताले नबुझ्नसक्नु हुन्छ। त्यसैले ति लक्षणहरू विस्तार पूर्वक बुझ्ने गरी बताई दिनुहोस्। सोधेको प्रश्न उत्तरदाताले राम्रोसंग बुझ्नु भयो भन्ने यकीन गर्नुहोस्। त्यस पछि मात्र मिल्दो जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। एउटा हरफमा दिइएको प्रश्नको जवाफ लेखे पछि मात्र अर्को प्रश्न सोध्नुहोस्।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
३०१	के उहाँलाई ज्वरो आएको थियो?	१	२ → ३०५	१८ → ३०५	१९ → ३०५	
३०२	सो समयमा उहाँलाई कति लामो समयसम्म ज्वरो आएको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३०३	सो समयमा उहाँलाई कति कडा ज्वरो आएको थियो?	सामान्य १ कडा २ धेरै कडा ३				
३०४	के उहाँलाई रातिमा पसिना आउने समस्या (सामान्य भन्दा बढी आउने) थियो?	१	२	१८	१९	
३०५	के उहाँलाई मृत्युको समयमा खोकीको समस्या रहेको थियो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३०६	कति समयदेखि उहाँलाई खोकी लागेको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३०७	के खोकी सँगसँगै खकार पनि आउथ्यो?	१	२	१८	१९	
३०८	के उक्त खोकि धेरै कडा थियो?	१	२	१८	१९	
३०९	के उहाँलाई खोकदा खोकदै रगत देखा पर्‍यो?	१	२	१८	१९	
३१०	के उहाँलाई कुनै स्वासप्रस्वास सम्बन्धी समस्या थियो?	१	२	१८	१९	
३११	के उहाँले छिटोछिटो स्वास लिनुहुन्थ्यो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३१२	उहाँलाई कति समयसम्म छिटो छिटो स्वास लिने समस्या रहेको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३१३	के उहाँलाई स्वां-स्वां हुने समस्या थियो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३१४	उहाँलाई स्वां-स्वां हुने समस्या कति समयसम्म रहेको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३१५	के उहाँलाई सास लीन गार्हो पर्ने समस्याका कारण दैनिक नियमित कार्य गर्न सक्नु हुँदैन थियो?	१	२	१८	१९	
३१६	के उहाँलाई उत्तानो (पिट्यूको बल सिधा सुत्दा) सास लीन गार्हो पर्ने समस्या हुने गरेको थियो?	१	२	१८	१९	
३१७	उहाँको मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि सासफेर्दा अप्ठ्यारो हुने गरेको थियो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३१८	यस्तो समस्या लगातार लामो समयसम्म रहिरहन्थ्यो कि आउने जाने भइरहन्थ्यो?	लगातार रहिरहन्थ्यो १ आउने जाने हुन्थ्यो २				
३१९	के उहाँले सास फेर्दा घ्यार आवाज आउथ्यो?	१	२	१८	१९	
३२०	के उहाँलाई कडा छाती दुखाई भएको थियो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३२१	मृत्यु हुनुभन्दा कति दिन अगाडि उहाँलाई कडा छाति दुख्ने समस्या देखिएको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३२२	उक्त दुखाइ (कडा छाति दुख्ने) कति समय सम्म रहेको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३२३	के उहाँलाई मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि झाडा पखाला लागेको थियो?	१	२ →	१८ →	१९ →	
३२४	उहाँलाई मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि कति लामो समयसम्म पखाला लागेको थियो?	□□ दिन		१८	१९	
३२५	उहाँको मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि अन्तिम विरामी अवस्थामा दिसामा रगत देखिएको	१	२	१८	१९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
	(आएको) थियो?		→	→	→	
३२६	उहाँको मृत्यु हुनेवेला सम्म दिसामा रगत देखिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३२७	के उहाँले वान्ता (उल्टी) गर्नु भएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३२८	उहाँले कति लामो समयसम्म वान्ता (उल्टी) गर्नु भएको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३२९	के उहाँले रगत वान्ता (उल्टी) गर्नु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३३०	के उहाँको वान्ता (उल्टी) कालो थियो?	१	२	९८	९९	
३३१	के उहाँलाई पेट सम्बन्धी कुनै समस्या रहेको थियो?	१	२	९८	९९	
३३२	के उहाँलाई अत्याधिक पेट दुख्ने गर्थ्यो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३३३	मृत्यु हुनुभन्दा पहिले कति लामो समयसम्म उहाँको पेट अत्याधिक दुखेको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३३४	यस्तो दुखाइ पेटको तल्लो भागमा भएको थियो कि माथिल्लो भागमा भएको थियो?	माथिल्लो भागमा १ तल्लो भागमा २				
३३५	के उहाँको पेट सामान्य भन्दा बढी फुलेको वा सुन्निएको थियो?	१	२ → ३३७	९८ → ३३७	९९ → ३३७	
३३६	उहाँको पेट कति लामो समयसम्म असामान्य रूपमा फुलेको वा सुन्निएको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३३७	उहाँको पेट असामान्य रूपमा फुल्ने प्रकृया कति छिटो भएको थियो?	धेरै छिटो (तिव) १ विस्तारै २				
३३८	के उहाँको पेटमा कुनै डल्लो थियो?	१	२ → ३४०	९८ → ३४०	९९ → ३४०	
३३९	मृत्यु हुनुभन्दा कति लामो समयदेखि उहाँको पेटभित्र डल्लो रहेको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३४०	के उहाँलाई कडा टाउको दुख्ने समस्या रहेको थियो?	१	२	९८	९९	
३४१	के गर्दन कडा (अररो) भएको कारणले उहाँको मृत्यु भएको थियो?	१	२ → ३४५	९८ → ३४५	९९ → ३४५	
३४२	मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि कति लामो समयदेखि उहाँको गर्दन कडा (अररो) भएको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३४३	के मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि विरामी हुँदा उहाँलाई गर्धन दुख्ने समस्या भएको थियो?	१	२ → ३४५	९८ → ३४५	९९ → ३४५	
३४४	मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि विरामी हुँदा उहाँलाई कति लामो समय सम्म गर्धन दुख्ने समस्या भएको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३४५	के उहाँलाई मानसिक भ्रम हुने सम्बन्धी समस्या भएको थियो?	१	२ → ३४७	९८ → ३४७	९९ → ३४७	
३४६	उहाँलाई मानसिक भ्रम सम्बन्धी समस्या कति लामो समय सम्म रहेको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३४७	के उहाँ मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि २४ घण्टा भन्दा बढी समय सम्म बेहोस र अचेत हुनु भएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३४८	के उहाँ एकै दिनमा एककासि र पटक पटक अचेत हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३४९	के उहाँ मृत्यु हुने बेला सम्म पनि अचेत हुनुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
३५०	के उहाँलाई कम्पन आएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३५१	के उहाँको मृत्यु कम्पन (Generalized convulsions or fits) भएकै कारणले भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३५२	उहाँलाई कति समयसम्म उक्त कम्पन रहेको थियो?	□□ दिन		९८	९९	
३५३	के उहाँ कम्पन पछि तुरुन्तै बेहोस हुनुभएको थियो?	१	२	९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
३५४	के उहाँलाई पिसाब सम्बन्धी कुनै समस्या थियो?	१	२	९८	९९	
३५५	के उहाँको पिसाब पूरै रोकिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३५६	के उहाँ सामान्य भन्दा धेरै पटक पिसाब गर्न जानुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
३५७	उहाँको अन्तिम पटक बिरामी हुँदा पिसाबमा रगत देखिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३५८	के उहाँलाई छाला सम्बन्धी कुनै समस्या थियो?	१	२	९८	९९	
३५९	के उहाँको शरिरमा घाउ खटिरा थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३६०	के उक्त घाउ खटिरामा पानी वा पिप भरिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३६१	के उहाँको खुट्टा बाहेक अन्य कुनै अंगमा घाउ खटिरा आएको थियो?	१	२	९८	९९	
३६२	के उहाँको खुट्टामा घाउ खटिरा आएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३६३	के त्यो घाउ खटिरा बाट पिप आएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३६४	त्यो घाउ खटिरा बाट कति समय सम्म पिप आएको थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३६५	के उहाँको खुट्टामा घाउ खटिरा (काटेको बाहेक) आएको थियो (तर शरीरको अन्य भागमा नभएको)?	१	२	९८	९९	
३६६	अन्तिम पटक बिरामी हुँदा जसले उहाँको मृत्यु भएको थियो, के त्यस समयमा उहाँको छालामा कुनै रातो विविरा देखिएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३६७	उक्त छालाको विविरा कति लामो समय सम्म रहेको थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३६८	उक्त छालाको विविरा कुन ठाँउमा रहेको थियो?	अनुहारमा १ पेटमा २ Extermities ३ मुखमा ४				
३६९	के उहाँको शरीरमा कहिल्यै दादुरा आएको थियो?	१	२	९८	९९	
३७०	के उहाँको शरीरमा कहिल्यै जने खटिरा (साना साना पानीको फोका आउने) आएको थियो?	१	२	९८	९९	
३७१	अन्तिम पटक बिरामी हुँदा जसले उहाँको मृत्यु भएको थियो, के त्यस समयमा शरीरको कुनै भागबाट रगत वगेको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३७२	के उहाँको नाक, मुख वा मलद्वारबाट रगत बगेको थियो?	१	२	९८	९९	
३७३	के उहाँको शारीरिक तौल निकै (देखिने गरीकन) घटेको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३७४	के उहाँ सार्है नै दुबलो पातलो हुनुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
३७५	के उहाँको मुखमा वा जिभ्रोमा खटिरा वा सेता सेता दागहरू देखिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३७६	के उहाँको पूरा शरीर अर्रो (कडा) भएको वा मुख खोल्न नसक्ने हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३७७	के उहाँको अनुहार सुन्निएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
३७८	उहाँको अनुहार कति दिनदेखि सुन्निएको थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३७९	अन्तिम पटक बिरामी हुँदा जसले उहाँको मृत्यु भएको थियो, के त्यस समयमा उहाँको काखमा सुन्नीएको थियो?	१	२	९८	९९	
३८०	अन्तिम पटक बिरामी हुँदा जसले उहाँको मृत्यु भएको थियो, के त्यस समयमा उहाँको खुट्टाको पाइतला सुन्नीएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९	
३८१	उहाँको खुट्टाको पाइतला कति दिन सम्म सुन्नीएको थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३८२	के उहाँको दुबै खुट्टा सुन्निएका थिए?	१	२	९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
३८३	के उहाँको जीउ भरी गाँठाहरु देखिएको थियो?	१	२	९८	९९	
३८४	के उहाँको शरीरमा कुनै डल्ला थियो?	१	२	९८	९९	
३८५	के उहाँको मुखमा कुनै डल्लो थियो?	१	२	९८	९९	
३८६	के उहाँको घाँटीमा कुनै डल्लो थियो?	१	२	९८	९९	
३८७	के उहाँको काखीमा कुनै डल्लो थियो?	१	२	९८	९९	
३८८	के उहाँको काछमा कुनै डल्लो थियो?	१	२	९८	९९	
३८९	के उहाँको दुध गान्नीएको अथवा दुधमा गाँठाहरु थिए?	१	२	९८	९९	
३९०	के उहाँको दुधमा घाउ, खटिरा आएको थियो?	१	२	९८	९९	
३९१	के उहाँको शरीरमा कुनै किसिमले पक्षाघात भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३९२	के उहाँको शरीर पक्षाघातका कारण एकातर्फ नचल्ने भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३९३	उहाँको शरीर को कुन भागमा पक्षाघात भएको थियो?	दायाँ भाग १ बायाँ भाग २ शरीरको तल्लो भाग ३ शरीरको माथिल्लो भाग ४ एउटा खुट्टा मात्र ५ एउटा हात मात्र ६ पूरै जीउ ७ अन्य (खुलाउने) ९				
३९४	के उहाँलाई खाना निल्न समस्या थियो?	१	२	९८	९९	
३९५	उहाँ को मृत्यु हुनु अघि कति दिन देखि खाना निल्न समस्या थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३९६	उहाँलाई कस्तो खाना खाँदा वा निल्दा समस्या थियो?	ठोस १ तरल २ दुबै ३				
३९७	के उहाँलाई खाना निल्दा दुख्ने समस्या पनि थियो?	१	२	९८	९९	
३९८	के उहाँ का आँखा पहेंला देखिन्थे?	१	२	९८	९९	
३९९	कति समय देखि उहाँका आँखा पहेंला देखिन्थे?	<input type="text"/> <input type="text"/> दिन		९८	९९	
३१००	के उहाँको कपालको रंग खैरो वा पहेंलोमा परिवर्तन भएको थियो?	१	२	९८	९९	
३१०१	के उहाँ फुस्रो र पहेंलो देखिनु भएको थियो वा उहाँको हत्केला, आँखा र नङ्गहरू फुस्रो र पहेंलो देखिएका थिए?	१	२	९८	९९	
३१०२	के उहाँ का आँखा भित्र गडेका थिए?	१	२	९८	९९	
३१०३	के उहाँ सामान्य भन्दा बढी पानी पिउने गर्नुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	

खण्ड ४ - गर्भ अवस्थासंग सम्बन्धीत संकेत चिन्ह तथा लक्षणहरू

यस खण्डमा महिलाको पछिल्लो पटकको गर्भावस्थाको बेलामा देखा परेका स्वास्थ्य समस्याहरूको विवरण लिन खोजिएको छ। स्वास्थ्य समस्याहरूको संकेत चिन्ह तथा लक्षणहरू तालिकामा दिइएको छ। प्रत्येक समस्या तथा लक्षणहरूलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। सोधिएको स्वास्थ्य समस्या देखिएको भएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि उत्तरदातालाई यस समस्याका बारेमा थाहा नभएको भए ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
४०१	के उहाँको कहिल्यै रजस्वला (महिनावारी) भएको थियो?	१	२	९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
			→	→	→	
४०२	के उहाँको महिनावारीको बीचमा अत्याधिक रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४०३	के उहाँको रजस्वला (महिनावारी) आफै प्राकृतिक रूपमा रोकिएको थियो?	१	२	९८	९९	
४०४	के उहाँको रजस्वला (महिनावारी) रोकिएपछि पनि योनीबाट रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४०५	के उहाँको मृत्यु भएको एक हप्ता अघिको समयमा योनीबाट अत्यधिक रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४०६	के उहाँको मृत्यु हुँदा महिनावारीको समय नाधिसकेको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
४०७	उहाँको मृत्यु हुँदा महिनावारीको समय नाधिसकेको कति हप्ता भएको थियो?	<input type="text"/> <input type="text"/> हप्ता		९८	९९	
४०८	के मृत्यु हुनु भन्दा केही समय अगाडि उहाँको पेट अत्यधिक दुखेको थियो?	१	२	९८	९९	
४०९	मृत्युको समयमा के उहाँ गर्भवती हुनुहुन्थ्यो?	१ →	२	९८	९९	
४१०	के उहाँको मृत्यु सुत्केरी भएको, गर्भतन गराएको अथवा गर्भ तुहिएको ६ हप्ता भित्र भएको थियो?	१	२ →	९८	९९	
४११	मृत्युको समयमा उहाँ कति महिनाको गर्भवती हुनुहुन्थ्यो?	<input type="text"/> <input type="text"/> महिना		९८	९९	
४१२	तपाइको जवाफ अनुसार मृत्युको समयमा उहाँ गर्भवती नभएको र हालसालै बच्चा नजन्माएको कुरा ठिक हो?	१ →	२	९८	९९	
४१३	के उहाँको मृत्यु बच्चा जन्मेको (वा सुत्केरी भएको) २४ घण्टा भित्र भएको हो?	१	२	९८	९९	
४१४	के उहाँको मृत्यु प्रसव पिडाको समयमा (बच्चा जन्मनु अघि) भएको हो?	१	२	९८	९९	
४१५	के उहाँको मृत्यु बच्चा जन्मे पछि भएको हो?	१	२	९८	९९	
४१६	के उहाँले मृत्यु हुनु भन्दा ६ हप्ता अघिका समयमा जीवित तथा स्वास्थ्य बच्चाको जन्म दिनुभएको थियो?	१	२	९८	९९	
४१७	के उहाँको मृत्यु जुम्ल्याहा बच्चाको जन्म दिँदा वा दिइ सकेपछि भएको हो?	१	२	९८	९९	
४१८	के उहाँले मृत्युको समयमा स्तनपान गराउनु हुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
४१९	यो शिशु जन्म दिनुभन्दा पहिले उहाँले कति वटा जन्म दिनुभएको थियो (मृत शिशुको जन्म सहित)?	<input type="text"/> <input type="text"/> जन्म		९८	९९	
४२०	के उहाँको यस भन्दा पहिले कुनै सिजरियन सेक्सन गरिएको थियो?	१	२	९८	९९	
४२१	के गर्भावस्थाको बेलामा उहाँलाई उच्च रक्तचाप सम्बन्धी समस्या थियो?	१	२	९८	९९	
४२२	के गर्भावस्थामा वा सुत्केरी पछिको समयमा उहाँको योनिबाट मैलो गन्हाउने पानी थिया बगेको थियो?	१	२	९८	९९	
४२३	के गर्भावस्थाको अन्तिम ३ महिनामा उहाँलाई कम्पन सम्बन्धी समस्या थियो?	१	२	९८	९९	
४२४	गर्भावस्थाको अन्तिम ३ महिनामा के उहाँ आँखा धमिलो देख्ने समस्याबाट पीडित हुनुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
४२५	गर्भावस्थाको समयमा वा प्रसूति पछि उहाँको योनिबाट रक्तस्राव भएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
४२६	गर्भावस्थाकोमा पहिलो ६ महिनाको समयमा के उहाँको योनीबाट रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४२७	के गर्भावस्थाको अन्तिम तिन महिनामा तर बेथा लाग्नु अगाडि उहाँको योनीबाट रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४२८	के प्रसूति हुने बेला योनीबाट अत्याधिक रक्तस्राव भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४२९	बच्चाको जन्म भएपछि के उहाँको योनीबाट अत्याधिक रक्तस्राव भएको	१	२	९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
	थियो?					
४३०	के उहाँले बच्चा जन्माइसकेपछि साल पूर्णतया निस्केको र झरेको थियो?	१	२	९८	९९	
४३१	के उहाँले असामान्य अवस्थामा रहेको बच्चा जन्माउनु वा जन्माउने प्रयास गर्नु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४३२	उहाँलाई बच्चा जन्माउदा कति समय बेथा लागेको थियो?	<input type="text"/> घण्टा		९८	९९	
४३३	के उहाँले गर्भपतन गराउने प्रयास गर्नु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४३४	के उहाँले हालसालै गर्भपतन गराउनुभएको अथवा उहाँको गर्भ खेर गएको थियो?	१	→	→	→	
४३५	के उहाँको मृत्यु गर्भपतन गराउदैगर्दा भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४३६	के उहाँको मृत्यु गर्भपतन गराएको ६ हप्ताको अवधि भित्र भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४३७	उहाँले कहाँ बच्चा जन्माउनु भएको थियो?	अस्पताल अन्य स्वास्थ्य संस्था घरमा अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्था जाँदै गर्दा वाटोमा अन्य (खुलाउने) 96				
४३८	के उहाँले बच्चा जन्माउँदा तालिम प्राप्त व्यक्ति (डाक्टर, नर्स, अनमी) बाट सहयोग पाउनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
४३९	उहाँको मृत्यु हुनु भन्दा तत्कालै अगाडी पाठेघर फाल्ने शल्यक्रिया गरिएको थियो?	१	२	९८	९९	
	How did the mother deliver her baby?					
४४०	के उहाँको सामान्य प्रसूति (सामान्य रूपमा बच्चा जन्माउनु वा प्राकृतिक डेलीभरी) भएको थियो?	१ →	२	९८	९९	
४४१	के उहाँको भ्याकुम डेलीभरी (औजार प्रयोग गरी प्रसूति) गराइएको थियो?	१ →	२	९८	९९	
४४२	के उहाँको शल्यक्रिया गरी प्रसूति (डेलीभरी) गराइएको थियो?	१	२	९८	९९	
४४३	के उहाँले अनुमानित समय भन्दा अघि बच्चा जन्माउनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	

खण्ड ५ - चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहास

यस खण्डमा महिलाको चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहासको विवरण लिन खोजिएको छ। त्यस्ता चोटपटक तथा दुर्घटना सम्बन्धी इतिहासको प्रश्नहरू तालिकामा दिइएको छ। प्रत्येक चोटपटक तथा दुर्घटनाका प्रकारलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। सोधिएको प्रश्नको जवाफ थियो आएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि उत्तरदातालाई यस समस्याका बारेमा थाहा नभएको भए ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
५०१	के उहाँको मृत्यु कुनै प्रकारको चोटपटक वा दुर्घटनाबाट भएको थियो?	१	२ →	→	→	
५०२	के उहाँ कसैको प्रहारले घाइते हुनुभएको थियो?	१	→	→	→	
५०३	के उहाँ गोलि बारुद हतियारबाट घाइते हुनुभएको थियो?	१	२	९८	९९	
५०४	के उहाँ चक्कु/छुरी वा धारिलो वस्तु ले घाइते हुनुभएको थियो?	१	२	९८	९९	
५०५	के उहाँ को घाँटि थिचिएको वा कसैले निसास्सीने गरि थिचेको थियो?	१	२	९८	९९	
५०६	के उहाँ वाहिरि वस्तुको चोटले घाइते हुनुभएको थियो?	१	२	९८	९९	
५०७	के उहाँ आगोले या अन्य रसायनले जल्नु वा पोलिनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
५०८	तपाइको विचारमा के उहाँले आत्महत्या गर्नु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५०९	के उहाँको मृत्यु सडक दुर्घटनामा भएको थियो?	१	→	→	→	
५१०	सडक दुर्घटनामा उहाँको भूमिका के थियो?	बटुवा कार वा हल्का सवारीको यात्रु वा चालक बस वा ठुला सवारीको यात्रु वा चालक मोटरसाइकलको यात्रु वा चालक साइकलको यात्रु वा चालक				
५११	उहाँको सवारी दुर्घटना हुँदा के/को सँग ठोक्किएर घाइते हुनु भएको थियो?	बटुवा स्थिर वस्तु कार वा हल्का सवारी मोटरसाइकल साइकल अन्य (खुलाउने)				
५१२	के उहाँ लडेर घाइते हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५१३	के उहाँको मृत्यु पानीमा डुबेर भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५१४	के उहाँ आगोले या अन्य रसायनले पोलेको कारणबाट पिडित हुनुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
५१५	के उहाँ वाह्य वस्तुबाट घाइते हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५१६	के उहाँको मृत्यु कुनै प्रकारको बिस्वा, जनावर वा किराको टोकाई वा डसाइको कारणले भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५१७	त्यो कुन प्रकारको बिस्वा, जनावर वा किरा थियो?	कुकुर सर्प विच्छी अन्य (खुलाउने) ९६				
५१८	के उहाँ कुनै प्राकृतिक घटनामा घाइते हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५१९	के उहाँको मृत्यु कुनै विष वा विषादीले भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५२०	के उहाँ कुनै हिंसा वा आक्रमण को शिकार हुनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
५२१	के उहाँलाई विजुलीको झट्का लागेको थियो?	१	२	९८	९९	

खण्ड ६ – जोखिमयुक्त व्यवहार

यस खण्डमा महिलाको स्वास्थ्य संग सम्बन्धित जोखिमयुक्त व्यवहार सम्बन्धि विवरण लिन खोजिएको छ । त्यस्ता जोखिमयुक्त प्रश्नहरू तालिकामा दिइएको छ । प्रत्येक जोखिमयुक्त व्यवहारलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस् । सोधिएको प्रश्नको जवाफ थियो आएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस् । यदि उत्तरदातालाई यस समस्याका बारेमा थाहा नभएको भए ९८ मा गोलो लगाउनुहोस् ।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
६०१	के उहाँ रक्सी पिउनुहुन्थ्यो?	१	२	९८	९९	
६०२	के उहाँले सुर्ती जन्य पदार्थ (चुरोट, सिगार, पाइप आदि) पिउनुहुन्थ्यो/सेवन गर्नुहुन्थ्यो?	१	→	→	→	
६०३	उहाँले कस्तो किसिमको सुर्तजन्य पदार्थ सेवन गर्नुहुन्थ्यो?	चुरोट पाइप खैनी स्थानिय सुर्ति अन्य (खुलाउने)				
६०४	उहाँले दैनिक कति वाट चुरोट, बिडी पिउने गर्नुहुन्थ्यो?			९८	९९	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
		चुरोट, बिडी संख्या				

खण्ड ७ – स्वास्थ्य सेवाको उपयोग

यस खण्डमा महिलाले स्वास्थ्य संस्थाबाट लिएको सेवा सम्बन्धि विवरण लिन खोजिएको छ। यसका साथै मृत्यु हुनुभन्दा अगाडि उपचारका लागि लिएको स्थानको बारेमा पनि सोधिएकाले ति स्थानबाट उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा संग सम्बन्धित कागजात भएमा सो समेत अध्ययन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसरी तालिकामा दिइएको स्वास्थ्य सेवा उपयोग सम्बन्धि प्रश्नहरूलाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नको रूपमा सोध्नुहोस् र प्रत्येक प्रश्नको मिल्दो कुनै एक जवाफमा गोलो लगाउनुहोस्। सोधिएको प्रश्नको जवाफ थियो आएमा १ मा गोलो लगाउनुहोस् र नदेखिएको भएमा २ मा गोलो लगाउनुहोस्। यदि उत्तरदातालाई यस समस्याका बारेमा थाहा नभएको भए ९८ मा गोलो लगाउनुहोस्।

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
७०१	मृत्यु हुनु अघि विरामी पर्दा उहाँले कुनै उपचार पाउनु भएको थियो कि थिएन?	१	२ →	९८ →	९९ →	
७०२	के उहाँलाई अन्तिम उपचारका बेला पुनर्जलीय झोल (जस्तै: जीवनजल, नवजीवन) दिइएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०३	के उहाँलाई नशाबाट सलाइन पानी दिइएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०४	के उहाँलाई रगत चढाइएको थियो वा दिनु पर्ने भनी डाक्टरले उल्लेख गरेको वा सल्लाह दिनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०५	के उहाँलाई नाक वाट पाइप लगाएर खाना अथवा औषधि दिइएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०६	के उहाँलाई सुईले (नशा वा मासु माध्यमबाट) एन्टीबायोटिक औषधि दिइएको वा दिन डाक्टरले उल्लेख गरेको वा सल्लाह दिनु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०७	के उहाँलाई एड्स सम्बन्धी एन्टी रेट्रोभाइरल उपचार दिइएको थियो?	१	२	९८	९९	
७०८	मृत्यु हुनु अघि उपचार गर्दा उहाँलाई सल्यकृया गरिएको थियो कि थिएन?	१	२ →	९८ →	९९ →	
७०९	के उक्त सल्यकृया र अप्रेसन मृत्यु हुनु भन्दा एक महिना भित्रको अवधिमा भएको थियो?	१	२	९८	९९	
७१०	के उहाँ लाई सिकिस्त विरामी भएकै अवस्थामा अस्पतालबाट डिस्चार्ज गरिएको थियो?	१	२	९८	९९	
७११	के उहाँ को मृत्यु हुनुभन्दा अगाडी विरामी हुँदा उपचारको लागि घरभन्दा बाहिर लिएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
७१२	उहाँ को मृत्यु हुनुभन्दा अगाडी विरामी हुँदा उपचारकोलागि कहाँ लिएको थियो?	धामि-झाँक्रि धार्मिक गुरु होमियोप्याथी सरकारी अस्पताल सरकारी स्वास्थ्य केन्द्र/क्लिनिक निजी अस्पताल समुदाय स्तरका स्वास्थ्यकर्मी तालिम प्राप्त सुँडेनी निजी डाक्टर औषधि पसल अन्य (खुलाउने)				
७१३	उहाँ को मृत्यु हुनुभन्दा अगाडी उपचारकोलागि लिएको अस्पताल, सेवाकेन्द्र अथवा क्लिनिकको नाम तथा ठेगाना रेकर्ड गर्नुभएको छ कि छैन?	१	२	९८	९९	
७१४	स्वास्थ्यकर्मीले उहाँ को मृत्युको कारण भन्नुभएको थियो कि थिएन?	१	२ →	९८ →	९९ →	
७१५	स्वास्थ्यकर्मीले उहाँको मृत्युको कारण के बताउनुभएको थियो?	_____				
७१६	उहाँको स्वास्थ्य संग सम्बन्धित कुनै अभिलेखहरू छन कि छैनन्?	१	२ →	९८ →	९९ →	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
७१७	के उक्त अभिलेखहरु मलाई देखाउन सक्नुहुन्छ?	१	२ →	९८ →	९९ →	
७१८	मृत्यु हुनु अघि अन्तिम पटक स्वास्थ्य संस्था गएको मिति	मिति <input type="text"/> <input type="text"/> गते	<input type="text"/> <input type="text"/> महिना	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> साल		
७१९	मृत्यु हुनु अघि दोश्रो (Second last) अन्तिम पटक स्वास्थ्य संस्था गएको मिति	मिति <input type="text"/> <input type="text"/> गते	<input type="text"/> <input type="text"/> महिना	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> साल		
७२०	स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिलेखमा अन्तिम पलट नोट गरिएको मिति	मिति <input type="text"/> <input type="text"/> गते	<input type="text"/> <input type="text"/> महिना	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> साल		
७२१	अन्तिम पलट नोट गरिएको अभिलेखमा उल्लेख भएको नोट अनुसार उहाँको तौल	<input type="text"/> <input type="text"/> किलोग्राम		९८	९९	
७२२	दोश्रो अन्तिम पलट (Second last) नोट गरिएको अभिलेखमा उल्लेख भएको नोट अनुसार उहाँको तौल कति थियो	<input type="text"/> <input type="text"/> किलोग्राम		९८	९९	
७२३	अन्तिम पलट नोट गरिएको उहाँको स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिलेख उतार गर्नुहोस।	मिति <input type="text"/> <input type="text"/> गते	<input type="text"/> <input type="text"/> महिना	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> साल		

खण्ड ८ – पृष्ठभूमी र सन्दर्भ

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर				निर्देशन तथा कैफियत
		थियो	थिएन	थाहा छैन	जवाफ दिन नमानेको	
८०१	के उहाँ मृत्यु हुनु पूर्वका अन्तिम दिनहरूमा अस्पताल जानु भएको थियो?	१	२ →	९८ →	९९ →	
८०२	के उहाँले स्वास्थ्य संस्था वा अस्पतालमा जानको लागि स्वचालित यातायात (कार, ट्रक, ट्रयाक्टर, मोटरसाइकल, स्कुटर वा एम्बुलेन्स) को प्रयोग गर्नु भएको थियो?	१	२	९८	९९	
८०३	अस्पतालमा भर्ना गर्दा कुनै समस्या (जस्तै सेवा पाउन ढिलो हुनु, फारामहरू भर्ना समस्या, पालो पर्खनु परेको, स्वास्थ्यकर्मी वा डाक्टर नहुनु आदि) परेको थियो?	१	२	९८	९९	
८०४	उहाँको उपचारको सम्बन्धमा अस्पतालमा कुनै समस्या (औषधोपचार, तौरतरीका, अन्तरबैयक्तिक धारणा, सम्मान) थिए?	१	२	९८	९९	
८०५	के उहाँलाई अस्पतालमा औषधी उपचार वा रोग परीक्षण गर्दा कुनै समस्या परेको थियो (जस्तै: औषधी, सल्लाह, रगत पाउन, प्रयोगशाला परीक्षण, एक्स-रे आदि)?	१	२	९८	९९	
८०६	के मृतकको घरबाट नजिकको अस्पतालमा पुग्नको लागि २ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्छ?	१	२	९८	९९	
८०७	के मृत्यु हुनु भन्दा पहिलेका अन्तिम दिनहरूमा औषधी उपचारको आवश्यकता सम्बन्धमा कुनै द्विविधा रहेको थियो?	१	२	९८	९९	
८०८	मृत्यु हुनु पूर्वका अन्तिम दिनहरूमा परम्परागत घरेलु औषधी प्रयोग गरिएको थियो?	१	२	९८	९९	
८०९	मृत्यु हुनु पूर्वका अन्तिम दिनहरूमा कसैले फोन गरेर सहयोगको लागि आग्रह गरेका थिए?	१	२	९८	९९	
८१०	बिरामी भएको अवधिमा लागेको उपचार खर्चको कारण घरायसी खर्चमा कुनै समस्या वा कमी परेको थियो?	१	२	९८	९९	

खण्ड ९ – मृत्यु दर्ता तथा सर्टिफिकेसन

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर	निर्देशन तथा कैफियत
९०१	उहाँ (मृतक) को मृत्यु दर्ता गरेको भए दर्ता नम्बर कति हो?		
९०२	उहाँ (मृतक) को मृत्यु दर्ता कहिले गरेको थियो?		
९०३	उहाँ (मृतक) को मृत्यु दर्ता कहाँ गरिएको थियो?	मिति <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> गते महिना साल	

प्र.नं.	प्रश्न तथा फिल्टर	प्रत्युत्तर	निर्देशन तथा कैफियत
९०१	उहाँ (मृतक) को मृत्यु दर्ता गरेको भए दर्ता नम्बर कति हो?		
९०२	उहाँ (मृतक) को मृत्यु दर्ता कहिले गरेको थियो?		
		गते महिना साल	
९०४	उहाँ (मृतक) को नागरीकता नम्बर के थियो?		
९०५	के उहाँको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र जारी भएको छ?	छ..... १ छैन..... २ थाहा छैन..... ९८ Reference no. १	
९०६	के मैले उहाँको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र हेर्न सक्छु?	सक्नुहुन्छ..... १ सक्नुहुन्न..... २ थाहा छैन..... ९८ Reference no. १	
९०७	मृत्यु दर्ता प्रमाणको आधारमा मृत्युको immediate cause (line 1a)* अभिलेख गर्नुहोस्		Duration 1(a)
९०८	मृत्यु दर्ता प्रमाणको आधारमा मृत्युको first antecedent cause (line 1b) अभिलेख गर्नुहोस्		Duration 1(b)
९०९	मृत्यु दर्ता प्रमाणको आधारमा second antecedent cause (line 1c) अभिलेख गर्नुहोस्		Duration 1(c)
९१०	मृत्यु दर्ता प्रमाणको आधारमा मृत्युको third antecedent cause (line 1d) अभिलेख गर्नुहोस्		Duration 1(d)
९११	मृत्यु दर्ता प्रमाणको आधारमा मृत्युको contributing cause(s) of death अभिलेख गर्नुहोस् (part 2)		

अन्तर्वार्ता सकिएको समय	बजे	मिनेट	विहान	१	बेलुकी	२
-------------------------	------	-----	------	-------	-------	---	--------	---

---: समाप्त :---

अन्तर्वार्ताको शुरुमा लेख्नु भएको महिलाको मृत्युसंग सम्बन्धित विस्तृत विवरण पढनुहोस् । अन्तर्वार्ताको क्रममा उत्तरदाताले दिएको जानकारीको आधारमा पहिला छुटेको भए वा थप जानकारीहरू आवश्यक भएमा सोधेर दिइएको खालि ठाउँमा विस्तृत रूपमा लेख्नुहोस् । प्रश्नावली भरिसके पछि सोधिएका सबै प्रश्नहरूको जवाफ आयो की आएन भनी चेक गर्नुहोस् । कुनै प्रश्नमा केही थप जानकारी लिन आवश्यक भएमा लेख्नुहोस् । प्रश्नावली राम्रो संग भरियो भन्ने यकीन भए पछि उत्तरदातालाई उहाँले दिनु भएको समय र सहयोगको लागि धन्यवाद दिनुहोस् । तपाईंले भरेको प्रश्नावली रुजु गरेर उत्तरदातालाई धन्यवाद दिइसकेपछि तपाईंको कुनै टिप्पणीहरू भए प्रश्नावलीको अन्तिम पानामा दिइएका खाली ठाउँमा उल्लेख गर्नुहोस् । उत्तरदाता पत्ता लगाउन, अन्तर्वार्ताको दिन र समय मिलाउन तथा अन्तर्वार्ताको क्रममा कुनै समस्या परेको भए के कस्ता समस्या परे बुझिने गरी स्पष्टसंग उल्लेख गर्नुहोस् ।

अन्त्यमा यस प्रश्नावली भर्ने व्यक्तिले तालिकामा उल्लेखित विवरणहरू भरी प्रश्नावली समिक्षककहाँ प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

प्रश्नावली भर्ने व्यक्तिको विवरण			
१. नाम र थर:	_____		
२. पद:	_____		
३. कार्यालयको नाम:	_____		
४. प्रश्नावली भरेको मिति			
	गते	महिना	साल
५. प्रश्नावली भर्ने व्यक्तिको दस्तखत:	_____		

प्रश्नावली समिक्षा व्यक्तिको विवरण			
१. नाम र थर:	_____		
२. पद:	_____		
३. कार्यालयको नाम:	_____		
४. प्रश्नावली समिक्षा गरेको मिति			
	गते	महिना	साल
५. प्रश्नावली समिक्षा गर्नेको दस्तखत:	_____		

